

LIST (7389) *sb m*

sg N list (4385). ◇ *G listu* (373), *lista* (10); -u : -a *ZapWar* (4 : 5), *LibLeg* (21 : 1), *KromRozm II* (1 : 1), *Mącz* (9 : 1), *ActReg* (15 : 2). ◇ *D listowi* (21), *listu* (9); -owi *MetrKor*, *GroicPorz* (2), *BibRadz*, *Mącz* (2), *RejAp*, *RejPos*, *ActReg*; -u *ZapWar*, *LibLeg* (4), *ActReg*; -owi : -u *FalZioł* (4 : 2), *SarnStat* (8 : 1); ~ -owi (10), -(o)wi (11). ◇ *A list* (793). ◇ *I listem* (178); -em (69), -(e)m (109). ◇ *L liście* (297). ◇ *pl N listy* (170). ◇ *G listów* (271); -ów (135), -ow (4), -(o)w (132); -ow *MurzOrt*; -ów : -ow *SarnStat* (110 : 3). ◇ *D listóm* (19); -óm (9), -óm (1) *SarnStat* (9 : 1), -(o)m (9). ◇ *A listy* (597). ◇ *I listy* (129), *listami* (15), *listmi* (1); -ami *WujJud*, *StryjKron* (5), *CiekPotr*; -y : -ami : -mi *SkarŻyw* (5 : 3 : -), *SarnStat* (46 : 5 : 1). ◇ *A a. I listy* (1). ◇ *L liściech* (114), *listach* (6); -ach *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *PowodPr*, *SkarKaz*; -éch : -ach *SarnStat* (33 : 2); ~ -éch (30), -ech (4), -(e)ch (80); -éch : -ech *SarnStat* (29 : 4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Liść; folium Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; frons Murm; coma Cn* [*sg zwykle w funkcji coll.*] (236) : *Murm* 104 [2 r.]; *Mymer¹* 19v; *Iełth* też y drugi [*rdest*] który ma na liściach mieśca czarne *FalZioł I* 114a; *WRotycz* ielt listu karbowanego *FalZioł I* 148b, I 6b, 9a, 14d, 16c, 22c (121); *HistAl K7v*; *RejWiz* 23v; *BielKron* 267; *Mącz* 6d, 48b, [95]c, 133c, 160b, 295a, 298d; *SienLek* 64, 64v; *Arva* ziele fzerokiego listu być muśiało *BudBib I* 455a *marg*; *GórnDworz H6*; *Oczko* 4, 8; *KlonŻal D2v*; *KochPhaen* 13; á *ftól* w *cién* lipowy/ *Gdzie gośpodárkiéy głowy* *Od gorącego láta* *Bróni list KochPieś* 40; *Pampinarium – Listow rozwiczię. Calep* [750]a, 283a, 428a, 749b, [750]a; *KołakSzczęśl C2v*; *WitosłLut A3, A5v*.

W połączeniu z nazwą rośliny lub przymiotnikiem od tej nazwy [*w tym: ai* (43), *G sb* (od nazw dwuczłonowych) (5); *list + określenie* (40), *określenie + list* (8)] (48): *Murm* 104; *Mymer¹* 20; *BartBydż* 10b; *Tho* ziele [...] *Ielt* podobne listem listhowi włoskiej czebuli *FalZioł III* 2a; á z tego *vczynić* iakoby *plałtr* na chrzanowym liście *FalZioł V* 71v, I 6b, 34b, 42d, 71a, 76d (34); *SienLek* 64v, 66 [2 r.], 79v; *Oczko* 32 [3 r.]; *Iefli* dłużej żyć będę/ niżli się tá *fuknia zedrze/ mogę* sobie z *pálmowego listu/ inną vdziać. SkarŻyw* 51; *Calep* [587]b, [750]a; *KlonWor* 27.

W porównaniach (9): á *wśyftko rycerftwo ich opádnie/ iáko opáda list z Winá y z Figi. Leop Is* 34/4; *BibRadz I* 278d *marg*; *Nie więcey w Herbie ielt bes skutku zacności/ iáko list w wieźe álbo w wieńcu zacności bes piwá álbo bes winá. OrzRozm Q*; *A przeto/ iáko w iefieni páda list z drzewá/ ták wten čás* [*na starość*] *odchodzi od nálzego fercá ono wśythko/ co nam było w młodości miło GórnDworz H5v*; á *trzebá mu ftrzedz káżdey godzinki* [...] áby mu ten *śláchetny klenot čás żywotá* iego iáko *po wodzie list nikczemnie á niepotrzebnie dármo nie vpłynął. RejZwierc* 62v; *BudBib Is* 34/4; *A my iáko fuchy list ná doł z drzewá lećim. KochDryas A3*; *Stotysiąc raz y drugi tych pogrzebów minie. Nie inaczeý iák owo/ gdy Aufter záchwieie/ List z drzewá lećąc iáko deždź ziemię przyodzieie. KołakCath Cv*; *Iáko iáłkier ná łákách; iáko list Ofowy Pod Ieśień* [...] *Ták Iłzkáryotowá ogniłta vrodá/ Iák zorzá niezágáłłá świećilá się brodá. KlonWor* 27.

W charakterystycznych połączeniach: list babczany (2), *bluszczowy* (3), *bobkowy*, *brzoskiniowy* (*brzoskwiany*) (2), *bzowy* (3), *chrzanowy* (3), *dębowy* (4), *gruszkowy*, *grzybieniow(y)* (3), *kapust(n)y* (3), *liliowy*, *mleczowy*, *oliwny*, *omanowy*, *osowy*, *palmowy*, *paprotczany*, *pięćperstowy*, *pokrzykowy*,

pokrzywiany (2), *psinkowy*, *rozmarynowy*, *ruciany*, *szafwiowy*, *ślazu* (*ślazowy*) (2), *topolowy*, *wirzbowy* (2), *włoskiego orzecha*, *włoskiej cebuli*; *list blady*, *chłodzący*, *chropawy* (3), *ciemny*, *cienki*, *czyrwony*, *długi* (*podługowaty*, *przedługowaty*) (18), *drobny* (2), *gęsty* (2), *gładki* (3), (*s*)*karbowany* (5), *kończysty*, *kosmaty* (2), *mały* (7), *miękki* (6), *mocny*, *modry*, *obwijający się*, *okrągły*, *ostrzy* (*zaostrzony*) (4), *oziębający*, *pobielaty* (2), *podobny ręce człowieczej*, *rozdzielony*, *rumiany*, *sziroki* (15), *śmlady*, *tłusty* (3), *wąski* (2), *wielki* (2), *wilki*, *woniający*, *zdziurkowany*, *zielony* (3), *złoty*; *list drzew(ka)* (*drzewny*, *z drzewa*) (5), *ziela* (*ziołka*) (5); *wieniec z listu*, *wodka* (2); *list kładzie się* (*kładący się*) (3), *roście* (*rośnie*, *wyrasta*) (6); *list otargować*, *zdzierać*; *w list silić się*; *we trzy listy* (*rostący*) (2).

Przysłowie: A choć was nikt gonić nie będzie wciekać będziecie. A nakoniec listem od wiatru wzrufzonym wfráźzeni będziecie. *RejZwierc* 256, 257, 262, 262v. [Ogółem 4 r.].

Frazy: »list (o)pada (*a. spadnie*), *leci*, *opływa*« = *defluit folium Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (4 : 1 : 1): *Leop Ps* 1/3, *Is* 34/4; *GórnDworz* H5v; *BudBib Is* 34/4; Ten będzie/ iáko drzewo wřzczepione nád řtrumieñmi wod: ktore przynieřie owoc řwoy czáfu řwego. Tego list nigdy nie opada *LatHar* 738; *KořakCath Cv*.

»(gdę) list padnie« = *w jesieni, jest jesieñ* (2): *SienLek* 43v; *SAtyrze/ řluchay/ iuż list pádnie z drzewá: A wá ná řimę gdęie mieřzkáć będziewá?* *PudřFr* 6.

»list uwiadř« (1): *PRzypátrř řię/ gosćiu/ iáko on list mój řielony Prędko wwiadř KochFr* 93.

Wyrażenia: »suchy, płowy list« [szyk 2 : 1] (2 : 1): *KochDryas* A3; Ták y dęby korzenia řwego řię trzymáią/ A řuchy nikczemny list wiatry obiáią. *KochFr* 58; I dąb choć mieřcy przeřchnie/ choć list ná nim płowy/ Przedřię řtoi potęźnie *KochFr* 132.

»list zielony; zieloność listu« = *nie zwiędły* [szyk 7 : 1] (7; 1): [*bluszcz*] długo trwa w zielonořci listu řwoiego *FalZioř* I 48c; list poki ieř zielony tedy dla wilgotnořci niethak barzo kwářny/ ale řuchi ma mocz vcinájączá *FalZioř* I 107d, I 17a, 107c, V 62, 75; *KochFr* 93; *ArtKanc* P20.

W przen (3) : Ty ogláday tę řlawną v řlorijana winniczę, Y tak piękne grona z Polřkiej macicze, List řwoy wielmi řzyroko wřzędzie rozpuřciła, Na wřze řtrony gałęzi roztoczyła *FalZiořUng* 119v; *RejPos* 52v, 53.

Przen: *Człowiek wobec Boga* (1) :

Szereg: »list a řdźbřo« = *folium et stipula PolAnt* (1): Izali list kthory řię chwieie potrzeř? á řdźbřo řuche przeřládowáć będzieř? *BibRadz Iob* 13/25.

a. [Kształt liřcia jako element zdobniczy:

Wyrażenie: »list kalinowy«: pasek biały, řrebrny; w list kalinowy *InwMieszcz* 1572 nr 175, 1592 nr 287.]

b. *Igła drzewa iglastego* (4) : *Lifthy iey* [*sosny polskiej*] warzyć w oczcie á thym wřtha wymywać *FalZioř* I 115d.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy drzewa [*zawsze: list + przymiotnik*] (3): Komu by ielitho wychodziřo wziáć tego listu řořnowego á řořparzyć gi w goráczu *FalZioř* I 116a, III 40d, IV 29b.

c. *Zestawienia w funkcji nazw botanicznych*:

[»list indyjski«: *SienHerb* K3# cf »list ustny«.]

»morski list« = *Cyperus Papyrus L. (Rost)*; roślina z rodziny turzycowatych (*Cyperaceae*); papirus; papyrus Mymer¹, BartBydg; papyrum BartBydg (3): Mymer¹ 20v; Papyrus, herba est vel genus iunci, morsky lyst, vel papirius. BartBydg 107, 107.

»pięć listow« = *Potentilla reptans L. (Rost)*; roślina z rodziny różowatych (*Rosaceae*); pięciornik; pentaphilon Murm, Mymer¹ (2): Pentaphilon. Vynfbletter. Pyęc liřtow. Murm 115; Mymer¹ 18v.

【»list ustny« = *Cinnamomum tamala (Buch.-Ham.)*, roślina z rodziny wawrzynowatych (*Lauraceae*); cynamonowiec indyjski: Liřt vřtny/ Liřt Indiyřki. Rzařa Indiyřka. Folium Indicum vel Indum. Tamalapatra/ Indiyřch munblatt SienHerb K3# (Linde). Cf »ustne liřcie«.】

2. Luřna kartka papieru; scheda Murm, BartBydg; charta BartBydg, Cn; folium chartae Murm; tabula Mqcz (4004) : Murm 191; BartBydg 138b; KrowObr 79v marg, Ssv; Foliatuř, Kartowny co z kart albo z liřtów vřziniony yeřt. Mqcz 133c, 438a; Iáko figurá ná liřcie wyrářona/ nie ieřt áni mniefřza áni wiefřza/ iedno iáko pieczęć od ktorey ieřt wyrářoná WujNT 753.

Wyrażenie: »list pargaminowy« (1): Ta vřodá byřá ná liřcie párgáminowym nápiřaná BielKron 232.

a. Kartka lub stronica ksiářki; pagina Mymer¹, Cn; cera Cn (3996) : Mymer¹ 10v; RejPs Ff4v, Ff6 [5 r.], Ff6v [4 r.], Ff7; piérwřza liczbá Liřt vřázuie/ á druga liczbá Wiefřz. SienLek Aaaa3; RejPosWstaw [21²] řp; Porzádek ksiář řtárego Przymierza z liczbá/ która vřázuie/ na ktorem fię liřcie ktore křiegi poczynaia. BudBib c4v; SarnStat 183 marg.

W pořázeniu z numerem liczbowym lub literowym [list + numer (3977), numer + list (3)] [w rejestrach, odsyřaczach do źródeł itp.] (3980): BierRaj 16 řp; Opecřzyw 2 řp (2); OpecřzywSandR nlb 2 (2); Mymer¹ nlb 1; FalZioř I 1 řp; Bielřzyw nlb 7 (2); Regelřtr albo vřkazanie gdzie czo řtoi wypifano. A Abagařary czo zalud byř. Liřt 27. MiechGlab *6 (15); RejPs 16 řp (143); O Sędziem. Liřt V. GroicPorz nn (5); GroicPorzRej C4v (6); KrowObr D2 řp (722); RejWiz 2 (20); RejZwierz 1 řp; BibRadz *2v řp; liřthu 279. ná wtorey řtronie/ wierřz 18. řtoi rodu/ ma być zakonu. BielKron Mmmm2 (39); SienLek a4 (890); SienLekAndr a3; RejAp Dd; HistRzym 134v (2); RejPos 2 řp (2); Grzegřřm 1 řp; Alexánder dobrociá řwiáť poliaďł Liřt 44. RejZwierc Aaa3 (59); WujJud B4 (2); BudBib c4v (13); BudNT d2v marg; a omyřli řie naprzod w liczbie piřřac liřt 29. miářto 37. v 30. CzechRozm **7 (449); ModrzBaz 1 řp; Oczko [41] (162); CzechEp 221; LatHar 324; W Pierwřřzú Niedzieřú Adwentu Epifřtořá ná liřcie 567 WujNT Vvvvv2v (33); II. TABLICA. PRáwo Duchowné, którego powodem ARCYBISKVP. List 167 SarnStat *5; Z Iágeřłowego przywileiu w Wilnie 1401. Liřt 128. SarnStat 8 marg; [řądzić bęďq] wedle Státutu Kázimięřřá/ który ieřt nápiřan ná dzieřřáťym liřcie. SarnStat 324 (1400).

Zwrot: »listy przewracać« = kartkovać (1): Náďłóżyřem teř tákowyřř Vřkázáč [...] wedřug porzádku obiećáďłowego: á to dla přeřřřřey řády w potrzebie/ ábyć niepotrzebá dřugo w Křyęgách liřtow przewřáć. SienLek a4v.

Wyrażenie: »druga strona listu« = *aversa pagina, secunda cera Cn (1)*: Ná drugiey řtronie tegořz Liřtu miedzy Turki y Pogány w kořciele Bořym/ á ma być: Ale w kořciele Bořym. KrowObr Vu4.

3. Zapisany tekst zakłáďający istnienie jakiegoř odbiorcy i podpisany przez okreřłonego autora, pismo; litera(e) Murm, BartBydg, Mqcz, Calag, Calep, Cn; codicillus Murm, Mymer¹, BartBydg, Mqcz, Calep; epistola Murm, BartBydg, Mqcz, Calep, Cn; epistolium BartBydg, Mqcz; literulae Calag, Cn; brevis,

scripturae Murm; codiculus, tabula Mącz; libellus Cn (3149) : Murm 188, 191 [2 r.], 193; Mymer¹ 10; BartBydg 29b, 51 [2 r.]; Multiuges Epistolae, Rozmáyte lifty. Mącz 236c, 32c, 35d, 36a, d, 37c (32); SarnUzn E6v; RejZwierc 274v; Calag 102a, 103a [2 r.]; ActReg 182 [2 r.]; Calep 187b, 210b, 368a, 608b; WujNT Zzzzz4.

W połączeniach szeregowych (2): *tham bądącz nyemąm zadnemu czlowyeku nazadną ftroną nycz ofnamowacz any slowy any wfkazowanyem any Lyfthem a pyłzmem any zadnym ynym wymyfllyonym obyczayem MetrKor 37/3v; RejZwierc 274v.*

W przeciwstawieniu: »szabla ... list« (1): *S Tátary s Turki fzaablą ią rádżę nie lifty. PaprPan Cc4.*

W porównaniach (4): *GliczKsiąż K2; Dni mnie prętfze były niżli ten co zlify biega Leop Iob 9/25; Dłużzy lift v Spártanow niż wálze paćierze Prot C3v; bo ták niedbále táncuie/ iż fniego czáfem y fuknia fpádnie/ á on fie po nię nie fchyli/ ále brnie wciąż przedfię/ by z lifty. GórnDworz E8.*

W charakterystycznych połączeniach: krotki list (2), pomazany, wzięty (2); czcić (czytać) list (2), odbierać, przechwycić (przechwycony) (3), przekryślic, przespiegować, wziąć, zataić, złożyć; autograf listu, czytanie; z listem chodzić.

Zwroty: »list(y) (od)dać; oddany list; oddanie listu« = epistolam ad literas reddere; redditae literae a. tabellae; traditio literarum Mącz; dare epistolam a. literas Calag [szyk zmienny] (3; 3; 1): Epistolam vel literas reddere, Lifty oddać. Mącz 92d, 93a [2 r.], 392d, 444a; Calag 102b, 103a.

»list otworzyć« = literas aperire Mącz, Calag; explicare a. proferre a. resolvere literas, relinere epistolam Mącz [szyk zmienny] (5): Relinere epistolam, Otworzyć/ Odpieczętować lift. Mącz [194]d, 278c, [305]b, 401c; Calag 103a.

»list(y) pieczętować (a. zapieczętować, a. odpieczętować); list odpieczętowany; pieczętowanie listu« = (re)signare literas Murm, Mącz, Calag; tabellas consignare, obsignare literas vel epistolas; tabellae resignatae Mącz [szyk zmienny] (7; 2; 1); Murm 193; Abowim one młode látá ku tworzenyu łácne á myękkye fą [...]. Może káždy to rozumiec wlfytko s tego przykłądu. Gdy lifty pyeczętuyą ná myękkim wołku/ iż rychley wytłoczy figillum álbo pyeczęc/ álbo też herb. GliczKsiąż K2; Mącz [194]d, 366b, 392a, c, d [3 r.]; Calag 102b.

»list pis(yw)ać; list (jest) (na)pisan(y) (a. popisany); pisanie listu« = epistolam texere; conscriptae literae Mącz; scribere literas Calag [szyk zmienny] (4; 4; 1): Mącz 220c, 266a, 374d, 453b, 491c; Calag 102a; Chćiałbym widźcie proch onych ręku/ [...] ktore tákowe lifty pifywály/ kthorych gdy fię iáfzczorká dotknęła w ogień gorący vpádlá. ReszList 182; Calep 368a; JanNKar B4.

»list ręką podpisać; podpisanie ręką u listu« (1; 1): RejWiz 183v; Literas subscribere, Lift włafną ręką podpifąć. Mącz 375d.

»listy posłać (a. rozesłać, a. rozsyłać); słać z listy; poseł z listy; posłany list« = tabellarius Murm, BartBydg; literas mittere a. dimittere; epistola Mącz (3; 1; 3; 1): Murm 177; BartBydg 155; MurzOrt B2v; Tabellarius, Pośeł/ kurfor/ Biegun którego ślią s lifty/ liftownik. Mącz 438a, 106d, 226a, 476d, 492c.

»przepisać list; przepis listu« (1; 1): Describe hanc epistolam, Przepifż ten lift/ zořtaw go kopią álbo przepis. Mącz 375a, 110c.

»zawrzeć, odewrzeć list« = *complicare literas Murm, BartBydg; resignare literas Murm* [szyk zmienny] (2 : 1): *Resignare literas. eynen brieff auff brechen. Odewrzeć list. Murm 193, 193; BartBydg 214b.*

Wyrażenia: »kopiya listu« (2): *Exemplar literarum, Kopia/ albo przepis listów. Mącz 110c, 110c.*

»listy [jakiego] pisania [= treści]« (1): *pobrali mu tedy krajiny y zamek [...] / w ktorzym nadzieie wżytkę pokładał wzięli/ tam listy rozmaitego piśania należeli/ przeciw sobie co im myślił BielKron 220.*

»przysięgły list« = *spisany tekst przysięgi* (1): *Kiedy już były wojśka obiedwie spráwione/ Przed tym nim były w kupę do boiu złączone. Przysięgły ná kopię list wprzod wywiełzono/ Ktory po wżytkim wojśce głośno obwiełzczono. CzahTr Gv.*

»([czyjej]) własnej ręki, (własną a. czyją) ręką (na)pisany, ręczny list« = *c(h)irographum* (*c(h)irographus*) *Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz; suo chirographo [huius] manu literae Mącz* [szyk 7 : 2] (4 : 3 : 2): *Murm 193; Mymer¹ 10; BartBydg 28 [2 r.]; Chirographum, vel chirographus, Własną ręką napisany list Mącz 51d, 51d, 220c, 231c; SkarJedn 46.*

Szeregi: »księgi albo listy« (1): *Skrzyniá gdzie kxyęgi albo listy chowáya. Murm 194.*

»list a pismo« (1): *MetrKor 37/3v cf W połączeniach szeregowych.*

Żart. (1): *Bowiem iáko swowolnie puścisz tego Oślá [własną naturę]/ Wnet będyełz miał do pyeklá już pewnego poślá. Jedno listy nágotuy/ już on o swey ftrawie/ Tráfi thám nie pytáiec/ co naprościey práwie. RejWiz 101v.*

W przen (9) :

list czyj [w tym: *ai poss* (5), *pron poss* (2)] (7): *Wierni są listem Chrystułowym/ y máią słowo Boże ná fercách napisáne/ nie czernidłem ále Duchem Bożym. WujNT 2. Cor 3 arg, s. 629, Zzzzz4. Cf »list napisan«, Szereg.*

W charakterystycznym połączeniu: list Pana Chrystusow (5).

Wyrażenia: »list napisan(y)« = *epistula scripta Vulg* [w tym: *czyj* (3)] (4): *HistRzym 75v; Iełtełcie listem Pána Kristułowym/ [...] napisánym nie inkaułthem/ ále Duchem Bogá żywiącego RejPosRozpr b4v; WujNT 2. Cor 3/2, 3.*

»list zapieczętowan« (1): *Ale ná pierwey był list napisan gdyż Ewá przyzwoliłá á iádłá z drzewá wiadomości przeciw przykazaniu boże^{mv}/ á ten list tedj był zápieczętowan gdyż Adam [...] iadł/ á więcey przyłtał ku żenie niżli ku Bogu. HistRzym 75v.*

Szereg: »list i księgi« (1): *Z takich sie kfiąg Ewányelijey Apóstól chlubi mówiac: wy iełtełcie list y kfięgi náłze SkarŻyw A4v.*

Przen: Nauka Chrystusa [czyj] (1) :

Zwrot: »listy posłać« (1): *A což owśzem rozumiey o tym Pánu á o tym Krołu niebá y zyemie/ ielłizeć zácirpi tey krzywdy swoiey? ielłizebyś miał [...] opák wywráćác ábo ináczey czyść listy święte iego/ ktore on przez cię [tj. przez księży] posłał ludowi swoiemu RejPos 241.*

a. *O korespondencji: zawierający wiadomości, zalecenia, prośby itp. (1543) :*

α. *Skierowany do określonego odbiorcy (indywidualnego lub będącego członkiem określonej społeczności) (1523) :* *ListRzeż w. 2; BierEz F4, G3; BielŻyw 151 [2 r.]; LibLeg 11/27v, 39v, 40*

[2 r.], 135, 140v, 157; Przeczedłszy liść Filip rzekł/ wielki Cefarzu nie wiełem w thym winien czo liść powiada. *HistAl* E3, B7v, C4v [3 r.], C6 [2 r.], C6v, C7 (33); *Leop* 2.Cor 7/8; *RejZwierz* 5v; *BibRadz Ier* 29/29, 1.*Mach* 14/19, 2.*Thess* 3/17; wkładafz ná mię náprzodku lištu niewdzięczność z vrąganim *BielKron* 246, 58v, 87v, 95, 104 [3 r.], 112v (27); *GrzegRóżn* I3v marg; Delere epistolas lachrymis, Polać łzami liść. *Mącz* 189a, 15b, 16a, 19b, 82a, 93b (24); *OrzQuin* Lv [2 r.]; *Prot* A4v; chcieli Dworzánin pokázác widomie bialeygłowie miłość fwa/ [...] rychley czym innym niż lifty (mym zdaniem) może przyść do tego *GórnDworz* Cc4, C3v, M8, M8v [2 r.], Y8v; *HistRzym* 14, 14v, 134 [7 r.]; *RejZwierz* [78²]; Gołębie lifty nofili. *BielSpr* 47v marg, 47v, 49; *KochList* n1b 1; *BudBib* 4.Reg 5/7, 19/14; *BudNT przedm* b8, 2.*Petr* 3/16; Y ná koniec ták liść zámýka: Vpominamćię Bráćie w Bogu/ ábyś tę prózną pyche [...] złożył *SkarJedn* 186, 116, 126, 135, 184, 307; *KochOdpr* A2; *SkarŻyw* 30, 58, 90, 93, 225, 318, 320; *StryjKron* 772; *CzechEp* 401; *KochFr* 29; *PudłFr* 62; *ActReg* 79, 97, 141, 149, 157, 172; *GrochKal* 7; Poprzyśięgam was przez Páná/ áby ten liść przeczytan był wftykíey świętey bráćiey. *WujNT* 1.*Thess* 5/27, *Act* 23/34, 2.Cor 7/8 [2 r.], 10/10, *Col* 4/16, 2.*Thess* 3/17, 2.*Petr* 3/1, 16; *KmitaSpit* C3v; *CiekPotr* 66, 69 [2 r.], 70, 75 [2 r.]; *SkarKazSej* 699a.

list czego [= co zawierający] (2): Cifz S. oycowie fzołtego zboru/ piščac do Agátoná Papiežá ták mowia: [...] liść wyznánia náłzego ktory wálze oycowkíe błogofławienítwo do Cefarzá pořláło/ [...] czytálifmy. *SkarJedn* 119; *SkarŻyw* 318 marg.

list do kogo [w tym: posłać, pisać itp. (163)] (223): *KromRozm III* Ov, O2; *KrowObr* 207v; *BielKron* 193v, 194 marg, 194v, 200; *GrzegRóżn* I2 marg; *Mącz* 110c; *BudBib* 4.Reg 5/6; *ModrzBazBud* ¶6, ¶6v; *SkarJedn* 110, 214; W Liście do řiołtry fwey o tych řwiętych ták mowi *SkarŻyw* 567, 306 marg; *CzechEp* 197; *NiemObr* 123, 131; *ActReg* 69, 81, 105, 109, 127, 138; *WujNT* 2.Dor 3/1; *PudłDydo* A4v, B źp. Cf *list od kogo*, *list czyj*, »list pisać«, »w liście pisać«, »list posłać«.

list od kogo [w tym: od kogo do kogo (10); przynieść, posłać, wziąć, otrzymać itp. (30)] (47): *LibLeg* 7/67v, 9/49v, 10/69v; *HistAl* C4, C5, C6v, C7v, C8 (8); *BibRadz* 2.*Esdr* 2 arg, 6/17; *BielKron* 123v marg, 207, 243v, 370v, 405v (9); *Mącz* 25b, 346d, 379b, 394c; Czytálem Liść mądry y vczóny/ od Hozyulá Kárdynałá z Trydentu do ćiebie *OrzQuin* D4v, H2v; *GórnDworz* C3v, M8v, Aa5v; *RejPos* 261v; *BudBib* 2.*Esdr* 6/17; *SkarŻyw* 354; *NiemObr* 23; Przyniesiono teź tego dnia Panu Marszałkowi list od Krolowey taki *ActReg* 12, 62, 68, 81, 100, 109, 116, 158; *WujNT* 2.Cor 3/1; *CiekPotr* 59, 72; *KlonWor* 53. Cf »z listem jachać«, »list pisać«.

list okolo czego (2): Przepysz lysthv Voyewodi valaskyego do Krolya Ie⁸⁰ mczi. okolo zahamowania vilyamowfkiego. *LibLeg* 11/153v; *SkarJedn* 210.

list przeciw komu (2): Contumeliosae in aliquem literae, Liść przeciwo komu peřen yádu potwarzy/ gniewu y złey woley. *Mącz* 64b; *SkarŻyw* 318 marg.

list o co (3): Lyst Czefarza Tureczkiego o skodi Oczakowfkie *LibLeg* 11/140, 7/100; *ActReg* 69.

list o kim, o czym (15): Liść Piláta řtarofy Ierolimfkiego/ o dziwiech ij o řmierci ij o zmártwych wftaniu pana Iezufowym/ ku Kláudiufłowi Tyberiuřłowi pořłany. *OpecŻywList* Cv; *LibLeg* 10/91; *HistAl* G5v, M7; *KromRozm III* P2v; *KrowObr* 6v; *Leop* *B2; *OrzList* h4v; *BielKron* 105; *SkarŻyw* 89, 567; *CzechEp* 37; *ActReg* 81, 116; *WujNT Act* 28/21.

list za kim (3): Lift Konftántyná do Krolá Perfkiego zá Chreściany. *SkarŻyw* 306 marg; *ActReg* 104, 105.

list czyj [= *od kogo*] [*w tym: czyj do kogo* (70); *pron poss* (142), *G sb i pron* (119), *ai poss* (38); *w tym: swoj i papieski itp.* (2)] (297): *MetrKor* 37/1, 38/321, 46/118; *BierEz* F; *OpecŻywList* Cv; *BielŻyw* 152, 153; *MiechGlab* 19; *Alye nas* sdrugyey ftrony lyfth xiazecya yego Myłołczy malzonka t. m. sałfmvcyel *LibLeg* 8/132v, 6/160v, 7/67v, 68, 8/132v, 160v (53); *ZapMaz* V S 2/335; *RejJóz* D7v; *vmyfły wálze s flow liftu Porułowego* żadnym obyczáiem niecháy fie nie smęcá *HistAl* G7v; *Gdym ná wálznych lifciech boiowánia rozmáite czythał/ niewymowniem fie zzumiał* *HistAl* M7, C4v, I5, I7v; *KromRozm I* N2v; *KromRozm III* O2, P2v, P3v, P7; *KrowObr* 29, 112, 233; *Lift S: Hieronimá do Páuliná. Leop* *B2 *żp*, *B2, 2.*Cor* 7/8; *OrzList* e2, g3v, iv; *BibRadz* 2.*Esdr* 6/17; *BielKron* 86, 105, 124 marg, 140v, 194 [2 r.] (18); *Mącz* 10c, 20a, 59a, 61c, 71d (22); *HistRzym* 14v; *BiałKat* 123v; *KuczbKat* 410; *RejZwierc* 101v; *WujJud* 51; *KochList* nlb 2 [2 r.]; *ModrzBazBud* ¶5, ¶6v; *Tę smiáłość twoię/ y zpowieściemy poználi/ y zliftu fię twego do Apulczykow pokazáá. SkarJedn* 247, 104, 194, 244, 301, 307, 308, 388; *KochOdpr* A2; *SkarŻyw* 58 marg [2 r.], 225 marg, 318, 321, 393 (11); *StryjKron* 697, 787 marg; *CzechEp* 401 [3 r.], 404 [2 r.]; *NiemObr* 54, 56 [2 r.], 61, 122, 142, 149, 168; *PaprUp* G2, I4v, L3v; *List Krola IM* barzo mię zafrasował *ActReg* 116, 12, 13, 27, 34, 48 (65); *WujNT* 93, *Act* 23 arg; *JanNKar* D3v [2 r.], F3; *SarnStat* 1224; *PudłDydo* A4v. *Cf przez list czyj.*

list czyj [= *do kogo*] (1): *Lyfth thefz drvgy kthori do Bałch pyfchemy wneth zaCzellarfkyem lyfthem yem odda. LibLeg* 11/135v.

Ze zdaniem przydawkowym [*w tymi (a)by* (14), *iż* (7), *jako(by)* (3), *że* (3)] (27); *LibLeg* 10/152v; *lifty częfte przychodzą/ że fie iuż ku Biáłogrodowi Turek przybliża BielKron* 305v, 194v, 227. *Cf* »list pisać«, »list posyłać«.

W formułach datowania korespondencji dyplomatycznej (8): *Pyłfan then lyfth po Smyerzi Machomethowey. 952. Myełfzyacza lyvthego Wconfantinopolyv LibLeg* 11/142, 10/61v, 69, 113v, 148v, 11/22v, 66v, 92.

W połączeniach szeregowych (10): *LibLeg* 10/91; *Mącz* 123d, 422a; *łámá oná przed wiergiem sławá/ nośiła od niego do niey pofélftwo/ [...] godnieyfze wiáry/ niżby on był łam kiedy/ lifty/ łowy/ ábo przez połty/ tho ípráwować miał. GórnDworz* Cc5, Aa5v; *ModrzBaz* 13. *Cf Wyrażenie przyimkowe.*

W charakterystycznych połączeniach: cesarski list, chytry, (prze)czytan(y) (3), *długi* (2), *gniewny* (3), *komunikowany, mądry, nabożny, niewdzięczny, odprawiony, okrutny, popędliwy, przyjęty, przyniesion(y)* (3), *srogi, surowy* (2), *wszeteczny, wzięty, żalosny; początek listu, przeczytanie, przyniesienie; dostać listu* (3), *oczekawać* (3), *słuchać; z listu poznać, (wy)rozumieć (porozumieć, zrozumieć)* (16), *usłyszeć, wywiedzieć się; z lista wybaczyć; na przodku listu pisać, w pośrzodku; list (prze)czytać (przeczyść)* (51), *(po)dać (wydawać)* (9), *(przy)nieść (nosić)* (13), *odprawować* (3), *ogłędować, łzami polać* (2), *położyć, przyjąć (przyjmować)* (5), *słyszeć, ukaz(ow)ać* (9), *wziąć* (11); *listem dowodzić, jawno czynić, konfirmować się, obiecować, obwieścić, powyższać, przepominać (upominać)* (2), *sprawować, wyzwać; z listem wyprawić; na liście czytać; w liście mówić, powiedzieć, ukazować, wyznaczyć, zalecać; z listu się pokazuje (okazuje, ukazuje)* (3); *na liście, w liście stoi* (4).

Fraza: »list przydzie (*a. ma przyść, a. przejdzie, a. listy przychodzą a. dochodzą*)« = *litera venit* *Mącz*; *epistola venit PolAnt* [szyk zmienny] (14): Oznamyemy wam ktorego czalfu nařz lyřth do wasz przydzye pyřzemy do was jako do przyacyela ſwoyego myelego *LibLeg* 8/160v, 7/67v, 68; *LibMal* 1544/79v; *HistAl* C8, G7v; *BielKron* 305v, 429v; *Mącz* 123d, 480a; *GórnDworz* M8; *BudBib* 4.Reg 5/6; *ActReg* 100, 160.

Zwroty: »dać [= *napisać, wysłać*] list; list (jest) dan(y)« = *dare literas* *Mącz* [szyk zmienny] (6; 3): *LibLeg* 7/100; dał też [*papież*] liřty do rády iego/ aby Kłiążę vpomináli *BielKron* 194v, 193v, 200; *Mącz* 110c, 285a, 302a; *SkarJedn* 214; *ActReg* 81.

»da(wa)ć znać (*a. wiedzieć*) przez [*czyj*] list« [*w tym: oznajmować i dawać znać* (3)] [szyk zmienny] (17): Dayemi wam przyaczielowy nařsemv znacž przes then nasz lyřth o pańřtwie wegierskim *LibLeg* 10/145v, 10/56v, 65v [2 r.], 113, 11/18, 21v (16); *HistAl* L4v.

peryfr. »z listem jachać od władyki do św. Piotra« = *umrzeć* (1): Ty też łamá Orřzulko byř co rychley z liřtem łachała od Władyki do świętego Piotra *CiekPotr* 5.

»oddać [= *doręczyć*] (*a. (po)dać*) list; list jest oddany; oddanie listu« = *allatae sunt literae, epistola reddita est* *Mącz*; *tradere epistulam Vulg* [szyk zmienny] (34; 1; 1): *BierEz* F, G3; Lyesyeczky ktoricz ten lyřth nasz odda ten yeřt zyemianyn od Sambora *LibLeg* 11/43v, 8/132v, 11/107v, 135, 135v [5 r.], 136v [2 r.]; *HistAl* C4, C7v [2 r.], F5v; *Leop* *B2; *RejZwierz* 28v; *BibRadz* Act 15/30; *BielKron* 243v; *Mącz* 59a, 61e; oddáne mi łą z Kráková Liřty/ od Křiędzá Thomařzá z Płázy *OrzQuin* H2v; *HistRzym* 14v; *SkarJedn* 189; *KochOdpr* A2; *ActReg* 55, 64, 100, 140; *GostGosp* 14; *WujNT* Act 15/30, 23/33; *CiekPotr* 69, 72.

»odpisać (*a. pisać*), odpis(anie) na list« = *rescribere epistulae, rescriptum* *Mącz* [szyk zmienny] (10 : 2): *BierEz* F3v; Ariřtoteles tákieř odpifał mu ná ten liřt tymi łowy. *HistAl* M7; *KromRozm* III P4; *OrzList* g3v, iv; *BielKron* 194; *Mącz* 222d, 375d [2 r.]; *SkarJedn* 244; *SkarŻyw* 225 marg; *ActReg* 160.

»odpowiadać (*a. odpowiedzieć*) listem [= *zapowiadać zemřtę, wypowiadać posłuszeńřtwo*]; list odpowiedny« [szyk zmienny] (7; 2): *MetrKor* 34/288 [2 r.], 288v, 37/1 [2 r.], 1v, 2; *LibMal* 1547/134; pořłáli tedy Ewángelikowie kniemu [*cesarzowi*] odpowiedny liřt/ iř niechą być iemu poddáni *BielKron* 227.

»odpowiedzieć, odpowiedź na list« [szyk zmienny] (1 : 1): *LibLeg* 11/151v; *Persolvi primae epistolae venio ad secundam*, Odpowiedziałem ċi ná pirwřzy liřt/ przichodzędo wtórego. *Mącz* 401c.

»przez list odpowiedzieć; odpowiedź przez list dać« [szyk zmienny] (3; 1): *LibLeg* 11/48v, 73; Alexander [...] odpowiedział przez liřt Dariuřowi tym obyczáiem. *HistAl* E6v; *BielKron* [211].

»otworzyć (*a. otwierać*) list; list jest otworzony« [szyk zmienny] (5; 1): DWá towarzyřze łobie liřty otwieráli *RejFig* Cc8; *BielKron* 235v [2 r.]; *GórnDworz* M8; *BielSpr* 38; *SarnStat* 45.

»przez list, listem, w liřcie oznaj(o)mić (*a. oznajmować*); w liřcie jest oznajmiono; oznajmienie listu« = *per epistolam a. epistulam notare PolAnt, Vulg; significare per literas, significatio* *Mącz*; *nunciare per literas* *Modrz* [szyk zmienny] (20 : 5 : 2; 1; 1): *MetrKor* 46/118; wam tesz dzyekvyemi yzeřcie nam to lyřtem łwim oznaymyly. *LibLeg* 11/23, 10/64, 65, 92v, 93, 96v (11); *BibRadz* 2.Thess 3/14; ktory gdy to vřlyřzał/ przodkiem przez liřty/ pothym łam wpadwřzy ná kotcže rzecz tę krolowi

oznáymił. *BielKron* 305v, 200, 209v; *Mącz* 392b [2 r.]; *ModrzBaz* 130v; *SkarJedn* 110, 294; *GostGosp* 24; *WujNT* 2.*Thess* 3/14. Cf »dawać znać przez list«.

»list pisać (a. napisać, a. odpisać, a. rozpisać); list (jest) (na)pisan(y); (na)pisanie listu« [w tym: do kogo (104), od kogo do kogo (1); ze zdaniem przydawkowym (17)] = *scribere epistulam a. epistolam Vulg, PolAnt; literas scribere; scripta epistola Mącz; litteris scribere Vulg* [szyk zmienny] (156; 34; 10); *BierEz* F3 [2 r.], G3, P2v; *MetrKor* 46/117v; *BielŻyw* 87, 112, 142, 158, 162; atak wyelekroczył pyfche pan nasch lyfti do niego yak do fwoyego fina dawayacz yemv wtim znaczą yzbi fyę powfciagnął tego pyczia *LibLeg* 11/60v, 7/68v, 8/26, 10/60v, 91, 11/25 (14); Potym piął lyft do Talifridi krolowey [A]mazońskiey *HistAl* H2, C3v, C5, C6, C6v, C8 (20); *LibMal* 1551/159v [2 r.]; *KromRozm II* q2, v3, v3v; *KromRozm III* P7; *KrowObr* 6v, 29 [2 r.], 112, 233; *RejWiz* 5v; *Leop* *B2, 3.*Esdr* 2/16, 25, *Ier* 29 arg, 1.*Mach* 13/35; *OrzList* d, h4v; *RejZwierz* 11; *BibRadz* 2.*Par* 32/17, 1.*Mach* 10/3, 14/19, *Act* 23/25; Krol Mátyałz rofpiał lyfthy/ iż fkoró fie zebrał ná Turki wćiekli z Wálách. *BielKron* 396, 87v, 105, 123v, 125, 126 (29); *Mącz* 73c, 110c, 115d, 125b, 191d (15); *OrzQuin* Lv, S2; *Górndworz* G6, M8, Cc8v; *HistRzym* 13v, 14v, 113, 134; *KuczbKat* 410; *BielSpr* 47v, 48; *BudBib* 3.*Esdr* 6/7, 2.*Mach* 9/18; *BudNT przedm* b8v, *Gal* 6/13; *ModrzBaz* 59v [2 r.]; *SkarJedn* 123, 124, 126, 135, 215 (10); *KochOdpr* A2; O przálnym chlebie/ iż go kościół Rzymfki w fákramencie słuźnie [...] wżywa: [...] nápiął lyft ieden wczony/ ad Valerámnum Nuuerburgenfem. *SkarŻyw* 337, 58, 225, 310, 318, 321, 391, 436 [2 r.]; *StryjKron* 652, 657; *CzechEp* 37, 76, 401; między ktoremi lyfty/ fą niektóre do Iákubá brátá páńfkiego piáne *NiemObr* 55, 51, 55 [2 r.], 56, 57, 61 (10); *ReszPrz* 30, 31; *Paprup* F2, L3v; *ZawJeft* 12; *ActReg* 26, 50, 68, 70, 94 (12); *Phil* L4, O3; *WujNT* 458 marg, *Act* 23/26, s. 516, *Rom* 16/22, s. 575, *Gal* 6/11, 2.*Petr* 3/1; *JanNKar* F3. Cf W formułach datowania.

»w liście, na liście pis(yw)ać (a. napisać, a. o(d)pisać, a. przypisać); odpisać (a. wypisać) listem; w liście (jest) opisane« [w tym: do kogo (11)] = *scribere in epistola a. epistula PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (26 : 8; 2; 2); *MetrKor* 37/1; *LibLeg* 10/69v, 11/58v, 107v, 157, 163; *ZapMaz* V S 2/335; *KromRozm II* ov; *KromRozm III* N5v, O4v; *KrowObr* 233; *BielKron* 86, 223, 243v; *Ascribere alicui salutem, Przypifąć komu ná cziyim liście pozdrowienie Mącz* 374c, 225d, 484c; O czym ták piął S. Auguſtin/ w fwym Liście do oney Pániey kthorą zwano Probą. *KuczbKat* 370; *BietSpr* 38; *WujJud* 236v, 248v; *BudNT* 1.*Cor* 5/10; *ModrzBazBud* π5; *SkarJedn* 216, 245, 311; *CzechEp* 197; *NiemObr* 131, 138; *ActReg* 84, 88, 160, 163; Wprzod bowiem ma mieć przed oczymá fwoimi onę Sentencyą Plathonowę/ w liście do Archity nápiána *Phil* B; *WujNT* 293 [2 r.], 1.*Cor* 5/9; *JanNKar* D3v.

»pisać przez list« [szyk zmienny] (4): iż czego nie śmiała [krolowa Saba] wftnie mowić/ to przez lyft piála krolowi Sálomonowi *BielKron* 78, 95, 143, 213.

»list(y) pos(y)łać (a. przysłać, a. (prze)s(y)łać, a. odesłać, a. odsyłać, a. rozesłać); list posłany; przesyłanie listow« [w tym: do kogo (36); ze zdaniem przydawkowym (6)] = *epistolas mittere Vulg, PolAnt; mittere litteras Vulg; mittere libellum PolAnt* [szyk zmienny] (84; 9; 2); *LibLeg* 4/26, 7/67v, 68v, 104v, 10/123 [2 r.] (12); *BierEz* F; *OpecŻyw* Cv; piotr woyewoda do naf czlowiekiem lyft poſlal. yako fwáfey ftroni w walafkiey ziemi nyektóre myała kazili. *MetrKor* 46/117v, 46/118; *BielŻyw* 150 [2 r.], 155, 162, 168; *LibMal* 1547/134; Iako Alexander kazał czytać przed fwemi Rycerzmi lyft poſłany od Dariuía *HistAl* C4, B7v, C3v, C4, C5, C6v (13); *Leop* 4.*Reg* 20/12, 2.*Esdr* 6/17, 19, 3.*Esdr* 2/26,

6/7, *Ier* 29/1; *RejZwierz* 46; *BibRadz* 2.*Esdr* 6/17, 19, *Bar* 6 *arg*, 1.*Mach* 10/3; *BielKron* 89v [2 r.], 94v, 112v, 126, 140v (17); *HistRzym* 134; *RejZwierc* 101v; Wiele fie thego przygadzało zá lthárych ludzi y dziś fie przygadza/ táiemnie lifty przełyfłác *BielSpr* 48v, 38, 47v [2 r.], 48v; *BudBib* 4.*Reg* 5/5, 16, 2.*Esdr* 6/17, 19, 3.*Esdr* 6/7, 2.*Mach* 9/25; *BudNT przedm* b8v [2 r.]; *SkarJedn* 119, 210, 310; *SkarŻyw* 58, 89, 437; *ActReg* 83, 94 [2 r.], 98, 160; *Phil* O3; *LatHar* 326; *SarnStat* 272, 1274; *PudłDydo* A4v [2 r.].

»pos(y)łác (*a.* (przy)słác, *a.* przesłác) z listem, posła z listem; odesłany (*a.* wysłany) z listem; poseł z listem; listem posłác« [szyk zmienny] (15 : 3; 2; 2; 1): poslalysmi swego posla do niego llyftem dowadyvacz czobi za przicina tego bila yz tak nad vmowe nyezzechal *LibLeg* 11/78, 7/68, 10/60, 113, 152v, 11/25v, [32²]v, 84v; *LibMal* 1546/122, 1553/177; *BielKron* 193, 237v, 370v, 389v; *SkarŻyw* 436, 546; *StryjKron* 772, 787; *Paprup* I4, I4v; *ActReg* 125; *WujNT* 748; *CiekPotr* 68.

»listowi powierzac (*a.* zwierzyc)« = *litteris committere* *Mącz* (2): *Mącz* 225d; miał bych niemało o tym pisac, ale listowi powierzac niehcęc *ActReg* 115.

»list zapieczętowác; ku listu pieczęc przyłozyc (*a.* zawiesic); list (za)pieczętowany« (3; 2; 2): *LibLeg* 6/160v, 11/107v; *BielKron* 104; *ActReg* 100; Nágotuię dwa listy y zápieczëtuię *CiekPotr* 62, 59, 60.

Wyrażenia: »pocieszne [= kondolencyjne] listy« (1): *Consolatoriae literae*, *Pocieszne lifti*. *Mącz* 400b.

»listy pokojowe« = *prawdopodobnie prywatna korespondencja królewska* (2): zwłálczá/ że przed láty w Káncelláriiéy napród/ potym w Komorze Królá swiętey pámięci Zygmunta Auguftá lifty pokoiowé odpráwuiác/ był to poniekad fpolób píánia mego. *JanNKar* A4, D2.

»przepis, kopija, wypis listu« = *kopia, streszczenie; exemplum epistulae* *Vulg* [szyk 10 : 1] (7 : 3 : 1): *LibLeg* 9/49v, 11/23, 76, 134v, 153v; *Leop* 3.*Esdr* 6/7; á thenci iest przepis liftu/ ktory Spártáni píáli. *BibRadz* 1.*Mach* 14/19, *Bar* 6 *arg*; *BudBib* 3.*Esdr* 6/7; *ActReg* 165; *WujNT Act* 23 *arg*.

»list przyczynny, zalecający (*a.* zaletny)« [w tym: przyczynny *a.* zalecający (1)] = *commendatitiae literae* *Mącz*; *commendatitiae epistulae* *Vulg* [szyk 4 : 3] (5 : 3): Píáli Kfiáżętá Luterfkie do Krolá Fráncufkiego przyczynne lifty/ prófzac zá więźniámi *BielKron* 218v; *Mącz* 206d; bomi od Cesarza Tureckiego obiecał ziednac przyczynne listy do Oyca Papieza oCardinalstwo. *ActReg* 69, 105; *WujNT* 2.*Cor* 3/1, s. 748; *KlonWor* 53.

»żałobny, proszący list« = *libelli supplices* *Mącz* (2 : 1): *Mącz* 191c, d; y inni Heretykowie/ ná píáli list żáłobny do Papiezá Iuliufzá/ wielkie potwarzy kładac ná Athánazego: y prófzac go/ áby ich potępienie nád nim potwierdził. *SkarŻyw* 391.

Szeregi: »list(y) i dary; dary z listy« = *litterae et munera* *Vulg* [szyk 5 : 2] (6; 1): *BielŻyw* 112; *HistAl* C8, E6v, L4; *Leop* 4.*Reg* 20/12; Tego czáfu Merodach krol Bábilońki połła lifty y dary do Ezechialzá krolá o przyiacielstwo fpolne prófzac *BielKron* 89v; *GórnDworz* Aa5v.

»list i kazanie« (1): Zlifu y z kazánia S. Ambrożego o tych dwu swiętych fłowá wybráne *SkarŻyw* 567.

»listy i (albo) księgi (*a.* książki)« [szyk 2 : 1] (3): [Luter] píal wiele kfiáżek/ y listow do przyaciól *BielKron* 197v; *Mącz* 190b; *WujNT* 516.

»nowiny i listy« (1): Quemadmodum milites hybernent quotidie sermones ac literae perferuntur, Yáko fie żołnierztwo tey to żymy fprawuyą/ ná każdy dzień przichodzą nowiny y listy. *Mącz* 123d.

»pisma (a. pisanie) i listy« [szyk 2 : 1] (3): Zywoť S. Leoná wielkiego Papieżá wżięty z żywoťow Biřkupow Rzymřkich [...] z piřmá teř iego y listow zebrány. *SkarŻyw* 316, 319; *CzechEp* 404.

»(i, tak) list i (albo, jako) poseł (a. poselstwo); ani listem, ani posłem« [szyk 14 : 6] (16; 4): abowiem any listi any posli przez nyebefpieczne przeřfilanie kv tey wyadomoczy przidz niemogly *LibLeg* 10/114, 10/153v, 11/152; *BielKron* 246; *SkarŻyw* 318; *SarnStat* 45 [2 r.]. Cf »przez list i przez posła«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r.].

»relacja i list« (1): I ztey relacyei mey y zlistu KrIM vcieszył się Xzę IM *ActReg* 181.

Wyrażenie przyimkowe: »przez list« = *per epistulam a. epistolam Mącz, Vulg; per literas Mącz, JanStal* (117); *LibLeg* 11/41; *HistAl* H2v, 15; *KromRozm II* g3; *Leop 2.Par* 21 arg; prořili wżytcy Biřkupá przez listy/ áby nie przećiw náuce/ s. Ewangeliery nieřadzył *BielKron* 198, 77, 125 [2 r.], 191, 198, 200 (12); *Scribere gratias alicui, Dziękowáć komu przez list. Mącz* 148d, 40b, [305]d, 315c [2 r.], 332a, 340b, 366a, 415c; *ModrzBazBud* ¶5; gdy fie řprawy wżytkiey/ dořtátecźnie przez list dowiedźiał/ ná potym ořtroźnieyřzy był *NiemObr* 128, 62; *ActReg* 51, 79, 98; *WujNT* 588, 1.*Cor* 16/3, 2.*Cor* 10/9, 11; *JanNKar* Bv; *SkarKaz* 40a. Cf »da(wa)ć znać przez list«, »przez list odpowiedzieć«, »przez list oznajmić«, »pisać przez list«.

~ *przez list czyj* [= *od kogo*] [*w tym: pron poss* (38), *G sb* (1), *ai poss* (1)] (40): yakom swamy řlvbył przez listy swe wdobrey przyasny mieřkanie miecz *LibLeg* 10/60v, 7/34, 36v, 10/65, 66v, 92v (14); *HistAl* I4v, K2v; gdzie tám řpráwioni przez list Lántgrářow/ yř go Cefarř łářkáwie odpráwił/ roziecháli fie z Wormácyey *BielKron* 225, 231v, 351, 399; *SkarJedn* 110; *PapřUp* F2; *WujNT* 2. *Thess* 2/15. Cf »dawać znać przez [czyj] list«.

W połączeniach szeregowych (4): A rády ktorą on mnie/ álbo řam przez fie/ álbo przez list/ álbo przez posłá obiáwi/ ku iego řřkodzie řadnemu nieobiáwię. *KrowObr* 127v, 128; *SkarJedn* 335; *OrřJan* 129.

W przeciwstawieniach: »przez powieřć (3), ustnie (3), przez mowę (albo kazanie) (2) ... przez list« (8): A ták brácyá řtoyćye/ á dźyeryćye dánya/ ktorycheřcye řye náuczyli bądź przez mowę nářřę albo kazánye/ bądź teř przez list. *KromRozm II* g3; *BielKron* 78; *BudNT przedm* b8v; *NiemObr* 74, 76; *GostGosp* 14; trzymayćie podánia ktorycheřćie fie náuczyli/ choć vřtnie/ choć przez list [*sive per sermonem sive per epistulam*] nář. *WujNT* 2.*Thess* 2/15, 2.*Thess* 2/2.

W charakterystycznych połączeniach: *chować przez list, dowiedzieć się, dziękowáć (2), gratulowáć, karać (2), kłaniać się, naleźć, napominać (upominać) (3), nauczyć się (4), nawiedzać (2), obiecać się (obiecować) (3), objawić (5), obsyłać, ofiarowáć, ořlyřeć się, podać, podburzać, poradzić, porozumiewáć się, (o)powiedzieć (opowiedáć) (5), prořić (7), przyřć, rozkazać, (o)skarźyć (się) (uskarźáć, uskarźajácy się) (5), sprawić (sprawowáć się, sprawiony) (3), straszyć, swarzyć się, řłubić, uchwálić, uczynić, wskazać, wymawiać się, wywieřć, zaklinać, zalecać (2), řáłowáć się; dan przez list, przywabion, przywiedzion; przez list wskazywanie.*

Szeregi: »przez list, na piřmie« (1): Z tych/ řráwi/ řłow Páwłá ř. iáwno ieřř/ iz Apořtołowie Chriřtuřowi nie wřytkiego przez list (ná piřmie) ále y wiele rzeczy krom piřmá podáli. *WujNT* 717.

»(to, tak) przez list(y) i (a(l)bo, to, jako) (przez) posła« [szyk 13 : 4] (17): *LibLeg* 7/36v, 10/65v, 94, 121v, 11/48v, 132v, 171; *ComCrac* 11; Piśał też do [...] ftárszego zakonu Auguſtynow/ áby ſie ftárał ták przez liſty iáko przez poſty vczone/ iákoby Luter [...] ſwoich błędow przeſthał rozſiewać *BielKron* 193 v, 205, 205v, 231v, 386; *RejZwierc* 62v, 164v; *StryjKron* 672; *SarnStat* 1112. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*] ~

αα. *Listy apostołskie wchodzące w skład Nowego Testamentu [w tym: czyj (239): G sb i pron (139), pron poss „swoj” (58), ai poss (42)] (529) : KromRozm I E2; MurzHist S; Byłyć też y drugich Apoſtołow Ewányelie/ yáko Pyotrowá/ Thomaſſowá/ [...] Kfyęgi páłterfkye/ obyáwyeny Pyotrowo/ Liſt Bárnábáſſow KromRozm II c4, g2v, m2v, v3 [2 r.]; KromRozm III F5; Leop 2.Cor 7 arg; ták iáko Páweł S. do Żydow piſząc wykłáda powiádaiąc w czwartym rozdzieleniu Liſtu tego/ byſmy przez on dzień fiodmy rozumieli wieczny Sábatħ *LeovPrzep* G4v, I2v; *RejAp* 24; á wždy Tytus y Tymoteuſz będąc Byſkupy/ zázwdy ſie ſprávowáli liſty iego [Pawła]. *RejPos* 317v, 301, 301v, 302; *BiałKat* 381v; *GrzegŚm* 32; *KuczbKat* 170; *WujJud* 103v, 128v; *WujJudConf* 103; *RejPosWstaw* 22, [110³]v, [143³]; *BudBib* b3v; Ták też y wnowem teſtámenćie/ nie wſzytki liſty iednákiey zdawná powagi [...] były. *BudNT przedm* d2v, przedm b4v [2 r.], d2v; Co wſzytko Apoſtoł Páweł w liſćiech ſwych przypomina *CzechRozm* 207, 46, 54, 54v, 92v, 146v, 225; *SkarJedn* 87; *SkarŻyw* 87, 362, 595; *CzechEp* 245 [2 r.], 248, 294, 355; *NiemObr* 51, 52, 86, 96, 112; *ArtKanc* F19, N4; *LatHar* 263, 492; *WujNT* 51, 187, 305, 516 [2 r.], 518 *marg* (43).*

list do kogo [w tym: piſac itp. (18)] (234): Leop *B4v; Philippowo, ieſt imię miáftá, do ktorego mielzczan ieſt liſt Páwła S. WujNT 480 marg. Cf »list napisać« Zestawienia.

*W połączeniu z liczebnikiem porządkowym [liczebnik + list (83), list + liczebnik (49)] (132): KromRozm I B4v; KromRozm II e4, g2v, v3v; KromRozm III H5, I3v; GliczKsiąż O5v; KrowObr 202; Leop *B4v; RejPos 301, 302 [4 r.]; RejPosWstaw [21³]v, [110³], [143³], [143⁴]v; Ten ono mieyſce v Iohaná ſ. wpirwem liſćie wrozdziale 4. wirſzu 2. ták ná Láćinſki ięzyk przełóżył. *BudNT przedm* c2, przedm b4v, b5, b8v; *SkarJedn* 86; O czym ſwiadczy Piotr ſ. w liſćie wtorym *NiemObr* 70, 11, 34, 72, 76, 77 [2 r.] (14); *LatHar* 325; W pierwłzym liſćie więcey ſię báwi vpominániem y vtwierdzániem przeciw przeſłádowniui: ále w wtorym więcey przeciw zwodnikom mowi *WujNT* 796, 511, 512, 516 [3 r.], 576, 2.Cor 7 arg (11). Cf Zestawienia.*

*W porównaniu (1): Ná ktory iáko mu ten ſ. á wielki Mikołay odpifuie/ czytay kto może w Konciliách: najdzieſz práwie Apoſtołſki liſt/ y wielce ſię zniego zbuduieſz. *SkarJedn* 215.*

W charakterystycznych połączeniach: list uczony, wymowny; argument listu (20), artykuł, część (5), [które] kapitulum (kapituła) (8), koniec (4), materyja (3), nauka (3), ostatek, [który] rozdział (rozdzielenie) (5), summa (6), tytuł (2); dowod z listu (2), miejsce, rozdział, słowa, summa, ſwiadectwo; list (prze)czytać (przeczyſć) (7), kończyć (3), mieć za podejrzany, za prawdziwy, odrzucić (odrzucać) (3), przyjmować, wykłádać (2), zaczynać, zawierać; dokończyć listu; (o)baczyć z listu (2), dowieſć, (p)okaz(ow)ać (się) (5), przypatrzeć się, przypomnieć (2), twierdzić; piſac na list (2), ſwiadczyć; listem napominać, ſprawować się; w liſćie chwalić, cieszyć, czytać (doczytać się) (4), dotykać, dowodzić, ganić, mianować, mowić (14), najdować się (2), napominać, naz(y)wać (zwać) (7), (na)nieſć (2), obiecować, pobudzać, pokazować, poſilać, poſwiadczać (ſwiadczyć) (3), powieáać, przywodzić, rozkazować (3),

rozumieć (2), (w)spominać (5), sprzeciwić się, strofować (2), twierdzić, wołać, wykładać (wyłożyć, wyłożony) (3), wymawiać się (2), wysławiać, wywodzić, zalecać, życzyć.

Zwroty: »list (na) pisać; pisarz listu; list (na) pisany; pisanie listu« [w tym: do kogo (18)] [szyk zmienny] (45; 42; 6; 4): *KromRozm II* c2v, ev, r2, f3v, x; *GliczKsiąz* O5v; *KrowObr* 21, 202 [2 r.]; Iákub/ Piotr/ Ian/ y Iudás Apoftołowie/ fiedm listow nápiáli *Leop* *B4v, NN6; *BielKron* 143; *RejPos* 302; *CzechRozm* 35, 35v [2 r.], 36v, 37, 43v (11); *SkarJedn* 86, 87; *CzechEp* 60, 200, 201, 284, 313; Przywodzi też mieyfce do Zydow/ gdzie Piáraz listu przypominájac Melchifedeká: [...] piíze *NiemObr* 90, 52 [2 r.], 86; Przetoż do nich [*Kolosan*] Páweł s. ten cieřzacy list piíze *WujNT* 703, 511, 512, 513 [6 r.], 514 [3 r.], 516 [2 r.] (32). Cf »List do Hebreow«.

»w liście (na) pisać (a. opisować); opisany w liście« [szyk zmienny] (25; 2); *KromRozm II* ev; *KrowObr* 21v; *SarnUzn* Gv; *RejPos* 1, 94 [2 r.], 302 [2 r.]; *KuczbnKat* 410; *WujJud* 97; *RejPosRozpr* c2v; *CzechRozm* 147, 267v, 318; *NiemObr* 44, 68, 77 [2 r.], 162; *ReszList* 176; *LatHar* 326; Rzecz o ktorey w tym liście piíze/ nie iedná iest/ [...] ále rozmáita y rozliczna. *WujNT* 576, 487, 516, 576 [2 r.], 751.

Wyrażenia w funkcji tytułu: »epistoła z listu ([którego]) św. Pawła« (14): Epistoła z listu S: Páwła do Rzymian *Leop* YY4v, YY4v [6 r.], ZZ, AAA2, AAA4v [3 r.], BBB3 [2 r.].

»lekcyj z listu apostołskiego« (1): mařz też ná brzegu położono/ kędy fię która Ewángelia ábo Lekcy z listu Apoftołskiego/ ná którą niedzielę/ ábo ná ktore święto poczyna *WujNT przedm* 25.

Zestawienia: »listy apostołskie« [szyk 25: 3] (28): *BibRadz* *7v; Myć poprořtu á włańnie czterzech Ewángelistow księgi Ewángelie zowiemy. A listy Apoftołskie/ listámi Apoftołskimi. *WujJud* 80; *CzechRozm* 97, 199v, 259; *CzechEp* 137, 317; *ReszPrz* 11, 99; *LatHar* 109, 124; *WujNT przedm* 25, 26, 31 [2 r.], s. 516 [4 r.], 516 żp (15). Cf »lekcyj z listu apostołskiego«.

»list (świętego a. apostoła) Jakuba (ku wszem wobec), Jakubow« = *sancti Iacobi epistula catholica PolAnt* [szyk 12 : 1] (12 : 1); *KromRozm I* D3v; *KromRozm III* F2; *BibRadz* *7v; iáka iest pomíthá iego/ przecřci trzecie kápitulum ná lićcie Iákubá świętego. *RejPos* 251; *WujJud* 28, 31v; List Iákobá Apoftoła ku wřzem wobec. *BudNT* z4, *przedm* b4 marg, d2v; *CzechEp* 317; *WujNT* 783, 785; *SkarKaz* 382a.

»([który]) list Jana (świętego) (apostoła) (ku wszem wobec), Janow; listy Jana świętego« = *sancti Ioannis catholica epistula PolAnt*; *beati Ioannis apostoli epistula Vulg* (13 : 1; 3); *BibRadz* *7v [3 r.]; *RejPos* 93v; *BudNT przedm* b3, d2v, k. Bb3; *CzechEp* 321; Prze co inřzego odrzuca y on cały wierřz z listu pierwřzego Ianá S. *WujNT przedm* 6, s. 516 [2 r.], 815, 816, 829, 831, 838; *PowodPr* 38.

»list Judy (a. Judasa) (świętego) (apostoła) (do wszech wobec a. ku wszem wobec)« = *sancti Iudae catholica epistula PolAnt*; *beati Iudae apostoli epistula Vulg* [szyk 4 : 2] (6); *BibRadz* *7v; *BudNT* Co2v; Tákże gdy to śmie z Iudy s. listu [...] twierdzić [...] że řyn Boży z Noem mowił *CzechEp* 320; *WujNT* 832 [2 r.], 833.

»list do Partow« (1): Teraz idą trzy listy iego [řw. Jana]: Ieden powřzechny do wřzech w obec (ácż niektorzy z řtárych zowá gi listem do Párthow) *WujNT* 815.

»list(y) Pawła świętego, Pawłow(e)« = *beati Pauli apostoli epistula Vulg* [szyk 79 : 1] (70 : 10): Coż inego piíře S. Pyotr o lićcyech řwyętego Páwła? *KromRozm I* M3; *KromRozm II* o2 [2 r.], o3; *KromRozm III* Fv; *RejPos* 34; *WujJud* 31; *RejPosWstaw* [22³], 41v; *BudNT przedm* d2v, d3, p7v żp;

SkarŻyw 87; Podźmyż też y do śrzodku/ ktory pocżynam od łpraw Apołtołłkich/ á kończę iy w liśćiech Páwłowych. *CzechEp* 308, 29, 313, 345; *NiemObr* 51, 75, 77; *LatHar* 132; *WujNT przedm* 23 [2 r.], 30, s. 480 *marg*, 516, 517 *marg* (13); *SkarKaz* 81a. Cf »epistoła z listu Pawła świętego«, *inne Zestawienia*.

»list (Pawła świętego) do Efezkich (a. Efezyjan, a. Efezow)« = *beati Pauli apostoli epistula ad Ephesios Vulg* (13): *Leop* AAA4v; *BibRadz* *7v; *BudNT przedm* b6v [3 r.]; *CzechRozm* 38v, 259; *CzechEp* 240, 248; o czym znácznie duch Boży mowi/ przez Páwłá ś. w liśćie do Efełkich *NiemObr* 44; *WujNT* 514, 666, 667.

»list (Pawła świętego) do Filemona« = *beati Pauli apostoli epistula ad Philemonem Vulg* (5): *BibRadz* *7v; Y Páweł w liśćie do Philemoná mowi *WujNT* 560, 748, 749, 749 *żp*.

»list (Pawła apostoła a. Pawłow) do Filip(ow)ian (a. Filipczan, a. Filipensow)« = *sancti Pauli ad Philippenses epistula PolAnt*; *beati Pauli apostoli epistula ad Philippenses Vulg* (6): *Leop* AAA4v; *BibRadz* *7v; *BudNT* r4; *CzechEp* 410; Argument listu do Philipowian. *WujNT* 681, 682.

»list (świętego Pawła (apostoła)) do Galatow (a. Galatczykow), ku Galatom« = *beati Pauli apostoli epistula ad Galatas Vulg* (11 : 1): *Leop* PP4; *BibRadz* *7v; *RejPos* 94; *BudBib* b4v *marg*; *CzechRozm* 45v, 76, 207v; *CzechEp* 410; TEgo listu do Gálátow máło nie iedná y táż iefł máterya która y listu do Rzymian. *WujNT* 649, 533, 649, 650.

»list (Pawła (świętego) (apostoła)) do Hebreow, do Żydow« [w tym: pisarz Listu do Hebreow, Żydow (30)] = *beati Pauli apostoli epistula ad Hebraeos Vulg* (38 : 20): *KromRozm III F*; *LubPs* V4; *Leop* ZZ, AAA4v; *BibRadz* *7v; *SarnUzn* D7v; *BiałKat* 341; *WujJud* 28, 31; *BudNT przedm* d2, d3; O czym dofyć znácznie Páweł do Gálátow/ á iefłczże znáczniey Pifarz listu do Hebreow pokázuie *CzechRozm* 91, 34v, 35v, 45, 51, 52 [3 r.] (20); *CzechEp* 24, 25, 115, 194, 257 (14); *NiemObr* 68, 70, 84; *LatHar* 379; List do Zydow iefł włáfný Páwłá S. *WujNT* 753 *marg*, 516, 751 [2 r.], 751 *żp*, 752, 753 [2 r.], Zzzzz4.

»list (Pawła świętego) do Kolos(s)ensow (a. Kolossan, a. Koloseńskich, a. Koloseńczykow)« = *beati Pauli apostoli epistula ad Colossenses Vulg* (8): *Leop* YY4v; *BibRadz* *7v; *KuczbKat* 310; *CzechEp* 410; iedno iefłczże tylko mieyfce/ z listu do Kolośenłkich 1. rozdziale przypomnę. *NiemObr* 87; *WujNT* 669, 693, 694.

»list ([który]) (Pawła (świętego) apostoła) do Koryntow (a. Koryntyjan, a. Koryntczykow)« = *beati Pauli, apostoli epistula ad Corinthios Vulg* [szyk 36 : 2] (38): *KromRozm II* x4v; *KrowObr* 202; *Leop* YY4v; *BibRadz* *7v [2 r.]; *RejPos* 1, 94; *BiałKat* 178v, 201; *RejPosWstaw* [143³]v; List Páwłá Apołtołá do Korynthian pierwłzy. *BudNT* 12, *przedm* b2v, b4, b4v, c, c5v; *CzechRozm* 267v, 268v; *CzechEp* 410; Mieyfce z listu pierwłżego do Koryntow w 12. rozdziale nie do tey rzeczy [...] nie należy *NiemObr* 45, 30, 33, 39, 40, 42 (10); *LatHar* 285; *WujNT* 513 [2 r.], 576 [3 r.], 577, 622, 623.

»list (Pawła (świętego a. apostoła)) do Rzymian(ow)« = *sancti Pauli apostoli ad Romanos epistula PolAnt*; *beati Pauli apostoli epistula ad Romanos Vulg* [szyk 31 : 1] (32): *KromRozm II* ł3v; *Leop* NN6, YY4v [5 r.], AAA2; *BibRadz* *7v, II 88 *żp*; *BudNT* h3v; *CzechRozm* 207v, 259; *SkarJedn* 97; *NiemObr* 115; *ReszList* 178; Páweł S. list do Rzymian pifze z Korynthu. *WujNT* 514, *przedm* 13, s. 519 [3 r.], 520 *marg*, 521, 522 (16).

»list (świętego Pawła (apostoła) a. Pawłow) do Tesaloniczan (a. Tesalonicensow, a. Tesaloniceskich, a. Tesalończykow)« [w tym: który (14)] = *beati Pauli apostoli epistula ad Thessalonicenses Vulg* [szyk 15 : 2] (17): *KromRozm II* g3; *Leop QQ5v*; *BibRadz *7v* [2 r.]; *RejPosWstaw* [21³]; *BiałKaz D3v*; *BudNT przedm c4*; *CzechRozm 202*; *NiemObr 76* [2 r.], 77; Z Atheny przyłzedł do Koryntu/ [...] y ftamtąd list pierwszy do Theffáloniczán piłał. *WujNT 513, 513, 703, 704, 712, 713.*

«list ([który]) (świętego Pawła apostoła) do Tymoteusza« = *beati Pauli apostoli epistula ad Timotheum Vulg* (18): *Leop RR2, BBB3* [2 r.]; *BibRadz *7v* [2 r.]; *KuczKat 410*; *RejPosRozpr c2v*; *BudNT przedm b8, k. Kk3*; Co z fámej iedney káp: 2. listu wtorego do Timotheużá poznác możelz. *CzechRozm 198v*; *SkarJedn 109*; *ReszHoz 114*; *WujNT 513, 514, 719, 720, 733, 734.*

»list (Pawła świętego) do Tyt(us)a« = *beati Pauli apostoli epistula ad Titum Vulg* (5): *BibRadz *7v*; A w liście do Tythużá rofkázuie áby w káżdym mieyfcie poftánowieni byli Stárłzy *RejPosRozpr c3*; *WujNT 513, 742, 743.*

»list ([który]) Piotra (świętego a. apostoła); list(y) Piotra świętego; list Piotrow« = *beati Petri apostoli epistula Vulg* (9; 5; 1): *KromRozm III F2*; *BibRadz *7v* [2 r.]; *WujJud 28*; *WujJudConf 22v*; *BudNT przedm d2v*; *CzechEp 317*; ále w liście Piotrowym po proftu rozumieć mamy/ iż Piotr z Bábilonu [...] list fwoy piłał. *NiemObr 52, 52, 53*; *WujNT przedm 13, s. 796, 797, 808, 832.*

»list(y) powszechny(-e), obecne« = *siedem listów, zwanych inaczej katolickimi, autorstwa apostołów: Jakuba, Piotra, Jana i Judy* (9 : 1): *WujJud 97*; dla te⁸⁰/ że w Słowieńfkich księgách po dzieiach Apoftolfkich drzewiey listy obecne ftoią *BudNT d3*; *CzechEp 60, 317*; inne drugich Apoftolów zowią fię listy powfzechnemi. *WujNT 516, przedm 30, s. 516 marg, 785, 815, Zzzzz4.*

Szeregi: »Dzieje (Apostolskie), (i) Listy (Apostolskie)« [szyk 2 : 1] (3): iáko fie to wfzyftkimi listy Apoftolfkimi/ y ich też Dzieiámi pokázác może *CzechRozm 259*; *CzechEp 24*; *WujNT przedm 26.*

»listy i ewanjelija« (1): Przedfię ielzcie wpísmie Apoftolfkim/ to ielt y wliściefch y w Ewániefiach Słowieńfkich ná Moskwie Drukowánych [...] ielt wiele y omyłek y przyład. *BudNT przedm c6.*

»(nie tylko) listy, (a, ale, i, abo) pisanie (a. pismo)« [szyk 5 : 1] (6): *SeklWyzn f4*; *KromRozm II d4v, o2*; *CzechRozm 97*; Pawłá S. piłanie y listy prawie iego [św. Chryzostoma] żywotem y kochánim były *SkarŻyw 87*; *WujNT 519.*

ββ. *Część Apokalipsy św. Jana (rozdziały 1–3), tzw. listy do siedmiu kościołów, według ówczesnej interpretacji przekazane św. Janowi przez Chrystusa* (8) : Duch fwięty tu do Ianá wfkázuie/ áby do nas piłał ty łowá (*marg*) List datá z niebá. (–) *RejAp 123v, 123v, Eev*; ná początku káżdego listu/ częścią chwali y záleca te do ktorych piłze *WujNT 837.*

list czyj (2): A iż to łczyra prawda ielt/ łá na to iáfne listy Syna bożego *SeklWyzn f4. Cf list czyj do kogo.*

list czyj do kogo (1): Pierwłza część [...] ma w łobie siedm listow Chriřtá Páná iuż wvielbionego/ do siedmi kościołow w Azyey *WujNT 837.*

Zwroty: »na liście pisać« (1): Coż nam ná tym liście piłze? *RejAp 123v.*

»listy [do kogo] posyłać« (1): iż przez Ianá S. Ewángeliftę Duch Boży do siedmi Biskupow iey [Azyej] ofobne listy y Proctwá pofyłał. *PowodPr 31.*

β. *Skierowany do przypadkowego adresata (najczęściej znalazcy) (20)* : bill nayachan przez nyekthore polyaky [...] y thamze yefth vramban. Za tą krzywda wyefchall lyfthi, kthorimy lzyą oznaymował bicz odpowedykyem thich tho polyakow *LibMal* 1553/176v; *HistRzym* 16v [2 r.], 32, 125 [4 r.]; Wiele tych cudzoziemców/ co lifty łtrzelaią/ Ktorzy z nieprzyjacielem/ táyną łmowę máią. *BielSat* N [*idem BielSjem*]; *BielSpr* 46v, 72v; *BielSjem* 36.

list na co (1): Lifty ná opátrzenie. *BielSpr* 46v marg.

Fraza: »w liście stoi pisano« (1): náłazł [!] lífth w ręce y przeczedł gi/ á gdyż poznał że ma Złoto pod głową/ rzekł: Bierzę tho ná łwe zdrowie że ne [!] tylko ieden tyfiąc iákoż wtim to liście łtoi pińano/ ábych nápożreb náłožył/ ále obá thyfiącá chcę iey ná pożreb náłožyc *HistRzym* 16v.

Zwroty: »list (na)писаć; list napisany« (3; 1): *LibMal* 1553/176v; kazał grob otworzyć y nalazł lifty nápińane tymi łłowy: To iefł gorzzy ze w łzech ludzi/ co vmárłe w grobie budzi. *BielKron* 10v; *HistRzym* 16, 32.

»na liście pisać, jest napisany« (1 : 1): náydowano wiele liftow w iego wołfcze y przynofżono mu ie/ ná kthorych pińano/ Kto mi głowę Eumenełową przyniełie/ będzie známieniće dárowan. *BielSpr* 46v; otworzył grob: y náłafł w iego ręku on łwoy zapis/ ná ktorym iufż było łwieże pińmo ręką onego vmárłego pińane wty łłowá: [...] Záplácon mi iefł dług/ ktory iefł nátym liście/ twoią ręką nápińany *SkarŻyw* 102.

b. *Pismo urzędowe; dokument mający moc prawną (rozkaz, rozporządzenie, postanowienia władzy prawodawczej (świeckiej lub duchownej); przywilej, zezwolenie, upoważnienie, zaświadczenie, kwit, umowa itp.) (1424)* : kthorym lysthem vmoczował był wyano theyetho [!] margorzaczye *ZapWar* 1527 nr 2361, 1506 nr 2024 [2 r.], 1508 nr 2040, 1527 nr 2361, 1531 nr 2370; *ListRzeż* w. 19; *MetrKor* 34/134, 135, 38/321 [2 r.], 40/824; *BierEz* A4, F; *LibLeg* 6/117 [2 r.], 118v, 7/10, 31, 32v (18); *ComCrac* 13 [2 r.], 15v; *RejKup* d3, P, t7, t7v [2 r.], t8 [2 r.] (17); *LibMal* 1553/177v [2 r.]; *Diar* 36; (*nagł*) O Liłfciech. (–) LIłf/ iefł pińanie Vrzędowe ku wywiedźzeniu á potwierdzeniu iákicy Spráwy vczynione. *GroicPorz* y2v, y2v, y3 [2 r.], y3v, oo2v [3 r.]; *Leop* 3.*Mach* 7/8; *UstPraw* A3, D3, F2v, Hv [3 r.], H2 [2 r.], I2 [2 r.], I2v; *RejZwierz* 100v [2 r.]; *BibRadz Esth* 16/18, 19, 1.*Mach* 10/7; *BielKron* 197, 232, 337v, 370, 378, 393v; *KochSat* A3v; *HistRzym* 73v; iż ma táki lift z Rzymá iż by y diabłá ziadł tedy ma moc rozgrzełzyć. *RejZwierz* 27v, 197v [2 r.]; *BudBib Esth* 3/14, 9/26; *HistHel* Dv; *SkarJedn* 117, 120, 268, 292, 293 [2 r.]; *SkarŻyw* 102; *CzechEp* 400 [2 r.]; *NiemObr* 153; *ZapKoscier* 1585/57; *StryjKron* 340; *PaprUp* C3; *ActReg* 51, 138; *Calep* 181b, 406b; *LatHar* 326; Iefłi kto fałż liftóm záda. *SarnStat* 327; A ten lift potwierdził Król Kázimiérz ná wieczné czáfy *SarnStat* 967; A iż około wykłádu przywileiá Alexándrowégo [...] miéędzy niémi rózne rozumienie było/ wzięli przed fię w łzytki Artykuły tego to liftu: ktory lift ták łie ma łam w łobie *SarnStat* 1005; áby przy Koronáciiey nowego Króla naprzód poprzyśiężoné záraz y confirmowané były ná iednym liście [...] Prává y wolności Poddánych w łzyłtkich *SarnStat* 1012, 14, 84, 85, 93 [2 r.], 94 [4 r.] (124); Nie tobie ten lift łłuzý bráćie co go nośiłz: Y nie łłufżnie iáłmużny ná to pińmo prósiłz. *KlonWor* 54, 53 [2 r.], 54 [2 r.].

list czego [= co zawierający, z czym] (71): *ListRzeż* w. 26; *MetrKor* 61/224v; Lifty wykupná Krolełtwá/ iáko máią być opátrzone. *UstPraw* Hv; *BielKron* 115, 225, 227, 385; od tego czáfu gdy ten

lift kłáwty tey moiey przedczćicie/ fkázuie áby táki fwoię doftoyność ftrácił. *SkarJedn* 132, A*, A*v, 131, 266, 269 (12); *SkarŻyw* 90; PIECZĘCI ZAWIESZONE v liftu wieczného Pokoioi. *SarnStat* 1115, 240, 256, 339 *marg*, 344, 365 *marg* (22). Cf »napominać listem napomnienia«, *Wyrażenia, Zestawienia*.

list do kogo [w tym: dawać, pisać, posłać (75)] (93): *LibLeg* 11/182v, 184v, 185; Y prosił go o lifthy do Dámáfzku do boźnic/ iż gđzieby niektore znalazł tey fekty/ [...] áby ie powiázawfzy przywiódł do Ieruzálem. *BibRadz Act* 9/2; *BielKron* 378; *SkarŻyw* 81, 518; *ActReg* 132, 143v, 172; *WujNT Act* 9/2; *SarnStat* 775. Cf *list od kogo*, »list dawać«, »list pisać«, »list posłać«.

list od kogo [w tymi od kogo do kogo (9); dawać, pisać, posłać (23)] (41): *LibLeg* 6/117, 11/155v, 185v, 186; *RejKup* t7v; *Leop Act* 22/5; Zebracy máią mieć lifty od pánów dziedzicznych ábo od fwych plebanow z kąd fą *UstPraw* I4; A gdy ią [dziewkę żydowską] wiodą ku ślubu dwie iey przyrodzone/ [...] on będzie ftał ná Kobiercu fpiewáiac/ dádzą mu lifth od niey y oney od niego. *BielKron* 465, 210, 225, 326, 436, 459, 459v; *RejPos* 317v; *RejZwierc* 27v; *SkarŻyw* 81, 180, 212; *GórnRozm* G2; *WujNT Act* 22/5; *SarnStat* 200, 575, 660, 919, 920, 976, 1124; *SkarKaz* 418a. Cf »list dawać«, »list pisać«, »list posłać«, »list od sądu«.

list od czego (1): Ma [poborca] lift od męki od winy *RejZwierc* 234.

list około czego (4): *BibRadz Esth* 9/29; *BudBib Esth* 9/29; A lifty około tego féymiku Zatorfkiego máią byđz pofyláné álbo do Kráková álbo do Oświećimía. *SarnStat* 33 [idem] 1219.

listy z czego = kopia, wyciąg (5): O liściech z kfyąg zyemskich. *UstPraw* H2, H2v; *SarnStat* 321, 745, 748.

listy ku czemu (3): Dopuścił mu krol Artáxerfes [...] ná czás od fiebie wynidź z dobrą pomocą y dáry/ y lifty ku pomocy do wfzytkich kráin fwego páńftwá. *BielKron* 96v; *SarnStat* 518, 927.

listy ku komu (4): *LibLeg* 11/83v; v ktorých y lifty wziáwfy ku bráćiey do Dámáfzku iechałem/ ábym wiodł y tám będące wiázáne do Ierozalemá *BudNT Act* 22/5. Cf »dawać list«, »posłać list«.

list na co (83): jako mnye sgynal lysth za szrzednya pyeczeczyą na dzyerszavą moya na zaborowo *ZapWar* 1529 nr 2537, 1529 nr 2475, 1531 nr 2370, 1542 nr 2559; *LibLeg* 7/11v [2 r.], 10/71, 11/28; *MetrKor* 61/224v; *Diar* 81; *RejWiz* 159v, 183v; *UstPraw* Ev, Hv [3 r.], H2v; *OrzRozm* S2; *BielKron* 186v, 193, 212, 325, 326, 362v, 371; *BudBib* 3.Esdr 4/49; *ZapKościer* 1585/57; *Paprup* C3, I3; List Krolewski na Kraiedztwo Piotrowi Opalinskiemu *ActReg* 119, 64, 104 [2 r.]; OKazáli Wiśliczanie lift Królá Kázimierzá [...] ná fklad Soli w mieście ich. *SarnStat* 981, 9, 94, 103, 240 [2 r.], 261 (38). Cf »list na cło«, »list na dożywocie«, »list na granice«, »list na wieczność«.

list na kogo [= do przedstawienia komu, zezwalający komu na co] (6): zmyślił fobie wypráwę woienną przeciw Lithwie [...] ná ktorą wypráwił fobie od oycá Papieżá lift ná krzyżaki. *BielKron* 365v, 362 [2 r.]. Cf *list na kogo przeciw komu*.

listy na kogo [= przeciw komu] (1): *Mącz* 24b cf »Uryjaszowe listy«.

list na kogo przeciw komu (3): Tegoż teź czáfu ná Krzyżaki Papież dał lifty przeciw Turkowi *BielKron* 394, 394, 394v.

list o kogo, o co (2): O zone y o fini zebi bily wolno przepvfczony do pana woyewodi Krol ye⁸⁰ M pyfál lyfth do Krolowey yey M. wangierskiej *LibLeg* 10/64v; *UstPraw* A3.

list o czym (9): *BielKron* 234v; iáko íspráwiwízy Bibliotekeę zniósł do niey pífmá/ o kroloch y o prorocech [...]/ przytym lífty krolewkie/ o nádaniu vpominkow. *BudBib* 2.*Mach* 2/13; *ModrzBaz* 107; *SarnStat* 40, 1027, 1074, 1081 *marg*, 1098. Cf »list o sejmie«.

list o co a. o czym (1): O Koncilium Papież roípił lífty *BielKron* 220.

list za czym [= *potwierdzający co*] (1): ktho Bądzye mocz szobyie lysth za swoya skodą v ítarosth wyprawycz granycznych *MetrKor* 34/135.

list czyj [= *przez kogo dany*] [*w tym: pron poss* (177), *G sb i pron* (85), *ai poss* (84); *nasz albo starosty itp.* (8)] (339): gdzie thatho margorzatha myala wyano oth maza szwego przerzeczonego nyegdy badaczego yakvba lysthem xyazaczym vmoczowane *ZapWar* 1532 nr 2415, 1508 nr 2040, 1509 nr 2061, 1513 nr 2063, 1527 nr 2361, 1528 nr 2457, 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; *MetrKor* 34/134, 134v [3 r.], 37/2, 40/812, 820 (11); *BierEz* F2v; kiedy się sladem traphi byefzecz za swą sgubą thedy [...] za granyczą nyma yszcz przes lysthv stharoóczynego *LibLeg* 6/118v, 6/77v [2 r.], 80, 117, 118v, 157 (59); *ComCrac* 14, 15v, 18; *Diar* 21; *GroicPorz* v; *KrowObr* 79v; *Leop* 3.*Mach* 3/22, 7/1; *UstPraw* A3 [2 r.], H2, I, 12v [2 r.]; *RejZwierz* 100v; *BibRadz* 2.*Esdr* 2/9, 1.*Mach* 1/46; *OrzRozm* P2; wízákże Krol Wacław pierwszy nie dawno tho líftem swoim przyczynił iż [...] Ráda ma być wybieraná od Woiewody *BielKron* 370v, 71, 115v, 262, 305v, [332²], 338 *marg*, 390v; *RejAp* 113v, 123v, 196, 196v; *HistRzym* 73v, 74v [2 r.], 75; *BudBib* 2.*Esdr* 2/9, 1.*Mach* 1/46, 2.*Mach* 2/13; *SkarJedn* 118, 196, 211; *SkarŻyw* 206, 319, 389 [2 r.], 390, 391, 462, 517; *StryjKron* 612; *ZapKości* 1582/33, 1584/66v; *PaprUp* B3, Lv; *ActReg* 43, 104, 119, 132, 133, 143, 172; Cło iefli nie wyráznie ná liściéich Królewfkich będzie nápiáno, Práwu Królewfkiemu iefł záchowano. *SarnStat* 398; choćby który pod trwoę y ruńenié był wzdan/ á potym ná wtórym y dálzym roku po odpráwieniu potrzeby pokazał líftem Hetmáńfkim/ iż ná ten czás był ná połudze Rzeczypołpolitey y náłzey/ ma zátym od wzdánia bydź wolnym *SarnStat* 433; który líft Podkomorzégo przez powoda przyniešiony fád ziemfki do ksiąg ziemfkich ma wwiešć *SarnStat* 459; VKazáli líft Węgierfkiey y Polfkiey Królowey/ Roku 1372. ná íkład w Krakowie *SarnStat* 960, 54, 81, 83, 94 [3 r.], 164 (113) Cf *Zwroty*, *Wyrażenia*, *Zestawienia*, *Wyrażenia przyimkowe*.

list czyj [= *do kogo należący*] [*w tym: G sb i pron* (16), *pron poss* (13), *ai poss* (3); *nasz i zakonu naszego* (1)] (31): *ZapWar* 1527 nr 2361, 2376; Gdzies twoie Lyfty nieboze. Czos ie tam drogo kupowal *RejKup* H; *Diar* 27; *GroicPorz* f; [*pruski mistrz*] poíłł takiez swoie pošty żáluiać fie ná krolá Polfkiego iż mu wydziera Pomorką ziemię/ ktorą kupili Krzyżacy v Márgrábiow/ iáko iego líft omawia. *BielKron* 370v; *BudBib* Is 50/1; *Calep* 1043b; ktobykolwiek był należion/ co fie z lífty íwémi Exequuciiéy podległémi vtaíl/ [...] iuz dobrá tákie pušcić będzie powinien. *SarnStat* 1130, 91, 101, 234, 287, 327 (23).

list czyj [= *dla kogo*] (1): O liściéich sierot pozwánych. *UstPraw* H3v.

Ze zdaniem przydawkowym [*w tym: aby* (62), *że(by)* (12), *iż* (12), *jako* (3)] (89): *BierEz* F2v; Steczkowycz dowyedziawschi sye tego wiprawyl líft v Krola ye⁸⁰ M. ze mv zyeczia zahamowaly nyemczi. *LibLeg* 11/95, 6/117, 7/100, 11/184v, 185; *UstPraw* G3v; Máia lífty niektorzy ínich Celárzá Zygmuntá/ áby byli wolni w kráinách Krzešciáńfkich *BielKron* 262; Dla czégo Krol Polfki

rużył wżytkę flächtę Polfką przez lifty/ áby fie do Lwowá ściągáli *BielKron* 423v, 362, 370, 385v; *SkarŻyw* 81, 180, 212; *StryjKron* 502; *SarnStat* 12, 200, 966, 967, 981, 1050, 1178. Cf *Zwroty*.

W formułach stylu kancelaryjnego [w tym: przez niniejszy list (37), (tym) niniejszym listem (26), tym naszym listem (23), za świadectwem tego (a. niniejszego) listu (9), przez ten (nasz) list (4), mocą terażniejszego listu (3), tym to listem (2), terażniejszym listem (1), za świadectwem niniejszych naszych listów (1)] (141): *MetrKor* 34/133, 135v, 61/222v; Zmyśliwży rzecz list nápifał: Iákoby Náktánáb wyznał/ Iz v Ligurgá wypożyczał. Sto tyśiąc złotych Rábłkiego/ Aż do czáfu podobnego: Ná który ie dáć ślubuie/ Tym się listem obwięzuie. *BierEz* G3; *ZapWar* 1537 nr 2494 [3 r.]; Oznamuym y yawno czynim them nafchim listem kto nan wezrzy albo cztancz y vsliłchi dzilieyschim y napotim badacziin komu badzie potrzeba thego wyedziecz, Iz *LibLeg* 6/77v, 6/77v, 80, 158, 158v, 10/55v, 11/19; Ia Malgorzata wąsorłka swąłzor przełwýłzkem wokowa wyłznawam tym nyneyłzym listem moym y kołzdemu wobecz [...]; yłz *ZapKościer* 1584/66v; *Paprup* Lv; *ActReg* 76; w imię Boże przez ninieyłzy list/ dáliłmy y pozwoliliłmy iemu moc wżytki Woźnégo vrzędý [...] łłufznie exequowác. [...] Ná którey rzeczy świadectwo ten ninieyłzy list pod pieczęcią náłzą dáliłmy. *SarnStat* 573-4; Tenże będzie powinien/ y ninieyłzym listem fie obowięzuie z kmiećmi w téyże wśi miełzkáiącemi v Akt Duchownych [...] łtánąc *SarnStat* 1251, 8, 10, 11, 13 [2 r.], 54 (124).

W połączeniach szeregowych (62): *MetrKor* 40/817; *ZapWar* 1542 nr 2559; *ComCrac* 13; Grzełá ci ktorzy fie łpuczaią nalifiti/ odpułti albo miłosciwe lato *SekłKat* R, D4v, M2 [2 r.], M2v [2 r.]; *RejKup* g5v, k8, q8v; *GroicPorz* f2, v, aa; *OrzRozm* E4; *Mącz* 89c, 401a, 423a; *RejAp* 80, 112v; *Paprup* L; Y záchowamy wżyłtkié obywałtele Ziem przerzeczoných we wżyłtkich [...] Práwiéch/ Przywileiách/ Listách/ wolnościách y pręrogátywách *SarnStat* 1041; zówždy przedtým to było záchowano: iz Cyrográphy y Lifty/ álbo Zapify/ Rękoiemłtwá/ ktoré ieden drugiému czynił/ były wielkiéy mocy *SarnStat* 1217; Gdzie łtánáwłzy Połłowie od miałł kłádłi práwá/ lifty/ y przywileie łwé/ profłząc ná ábyłmy ie przy ich liściéch/ práwiéch/ y przywileiách/ iáko ná ine rzeczy/ ták y ná łkłády otrzymáné y nádáné [zachowali] *SarnStat* 1229, 12 [4 r.], 13, 51, 54, 101 (38). Cf *Wyrażenie przyimkowe*.

W przeciwstawieniu: »ustnie albo listem« (1): then komuby yego krolyewska myłócz włthnye, albo lyłthem szwym krolyewłłkým poruczycz raczył *MetrKor* 37/2.

W porównaniu (1): Są nam [*Pisma święte*] iáko mocny przywileý a práwie iáko list żelázny ná ono przimierze *BibRadz* *3v.

W charakterystycznych połączeniach: czytany (przeczion) list (3), dawnej daty (dawny) (2), dowodny, egzekucyi podległy, fałszywy (sfalszowany) (7), inserowany (8), łaciński, niczemny (2), niemiecki, niesłuszny, nieważny, obaczony, obwołan, odprawowany, odsądzony, odzierżany, oglądany (2), opatrzone (2), pewny (3), podejżrzany (12) położon, poprzysiężony, przyjęty (2), przyniesiony, rewidowany, skażon(y) (3), stary (9), stracony (2), surowy, tajemny, ubezpieczony, umocnion(y) (3), utwierdzony (potwierdzony) (4), wykładany (2), wzięty, zastarzały, zatajony (3), zwyczajny; list(y) dóbr nieruchomych, elekcyjej, klátwy (3), konfirmacyjej (4), munimentow (3), oprawy (2), poczciwego zachowania, (wiecznego) pokoju (2), prawa, przezyskow (2), przyrzeczenia, unijej (3), wcielenia, wykupna, wywołania, zeznania (2), zgody (4), zjednoczenia (3); branie listu, czytanie, data (2), dowod (2), kłádzienie (3), moc (3), obrona, obwołanie, obyczaj, odnawianie (odnowienie) (2),

odprawa (2), początek, położenie (2), publikacja (2), rewidowanie (2), rewizja (2), sądzenie (4), stracenie (2), szacunek, świadectwo (10), wina, wykład (2), wzięcie, zamknięcie (2), zatajenie (2), zgubienie; podatek od listu; listu dowodzić (2); z listow złupić; listowi fałsz zadać (4); pieczęć listowi ((k)u) listu) przyłożyć (2), przywiesić (zawiesić, zawieszona) (21); list (po)brać (odebrać) (6), czytać ((prze)czcić, przeczyść) (8) (wy)dać (3), dzierżyć (4), kazić, kłaść (5), (z)łamać (3), (przy)nieść (10), obwołać, odmieniać (2), odnawiać (2), odprawić (odprawować, wyprawić) (7), oglądać (3), otrzymać (3), płacić (3), podnosić (podnieść) (2), położyć, potwierdzić (potwierdzać, utwierdzić, utwierdzać) (13), przyjąć, publikować, rewidować, rewokować (2), sądzić, słyszeć, stracić (8), umacniać, upewnić, wnosić do sądu (3), do ksiąg wwozić (wwieść) (3), wykladać, wziąć (27), zgubić; da(wa)ć na list (9), dostać, pożyczać (4); dowód na list (2), potwierdzenie; wejrzeć w list; listem dać znać, dowieść (dowodzić, wywieść (się), wywodzić) (10), iścić, jawno czynić (4), kazić (2), naznaczać, obiec(ow)ać (10), obronić się, obowiązać (się) (obowiązać się) (7), odnawiać (odnowić) (2), opatrzyć (2), oznaczyć (2), oznajmować (oznajmić) (23), postanawiać, potwierdzać (poćwierdzić, twirdzić, utwierdzić) (8), przekazywać, przyznawać, psować (7), rozrządzać, szczyć, skazać, świadczyć, umacniać (mocno czynić, umocować) (4), upewnić (3), ustawiać (2), warować (3), wiadomość czynić, wyswobodzić (2), wyświadczać, wywołać, wyznawać, zapisywać się, zasadzać; listem opowiedziany, oznajmiony, potwierdzony (utwierdzony) (5), przepieczony, przymuszony, umocniony, wezwany; z listem zataić się (utaić się) (2); na liście konfirmujemy, poprzysiężony (2); na liście pokazać, wydać, wziąć, zawiesić pieczęć; na liście, w liście stoi (3); w liście było; z listu się pokazuje; wedle słow listu.

Fraza: »list przy(j)dzie (a. wychodzi, a. wyszedł)« [szyk zmienny] (7): *RejPos* 114v; *SkarŻyw* 389; *ActReg* 104; o czym [= o wolnym przejeździe] ołobny list od nas wyfzedł [literae emanaverunt *JanStat* 878]. *SarnStat* 1098, 183, 219, 1018.

Zwroty: »dać na się listy« = zobowiązać się, gwarantować [szyk zmienny] (3): *BielKron* 362; *StryjKron* 502; Po którę y to przysiędze nálezey/ dáiłmy listy ná się wżytkim poddány m nálezym [obligavimus nos literis nostris, omnibus subditis nostris datis *JanPrzyw* 53]: Iż gdzieby pan Bóg z tego światá Króla I^{go} M. Oycá nálezego wziąć był raczył/ niepiérwé y poddáni nálezey winniby nam mieli bydz połfułzeńtwo: áliżbyłmy wżem wobec wżytkié listy y przywileie [...] wtwierdzili *SarnStat* 12.

»list da(wa)ć (a. wydawać, a. rozdać, a. nadawać); list (jest (a. ma być) itp) da(wa)n(y) (a. wyda(wa)ny, a. nadany); wydanie listu; dać, dan listem« [w tym: do kogo (18), od kogo (7), od kogo do kogo (2), ku komu (1); ze zdaniem przydawkowym (25)] = dare libellum *PolAnt*, *Vulg*; epistolas dare *PolAnt*; scribere *Vulg*; literas concedere a. dare a. extradere *JanStat*; literae concessae a. datae *JanPrzyw*, *JanStat* [szyk zmienny] (117; 60; 1; 1 : 1): Abowie^m ktorego Rzemiołto opułfca, themu żaden list niema bycz dan. *ListRzeż w.* 30; *MetrKor* 34/135v, 61/224v [2 r.]; *LibLeg* 6/77v, 158v, 7/10 [2 r.], 10v, 11 [2 r.] (36); *ComCrac* 18; *RejKup P*; *KromRozm II* 13v; *Diar* 44; *GroicPorz* h4v; *RejWiz* 183v; *UstPraw* A3, A4v, Hv, H2 [3 r.], H2v; *LeszczRzecz* A3; *BibRadz* 2.*Esdr* 2/7, 8, *Ier* 3/8, 3.*Esdr* 6/17v; *OrzRozm* S2; *BielKron* 44v, 96v, 143, 193v, 207 (21); *RejPos* 282v; *BielSpr* 37v; *RejPosWstaw* [110³]; *BudBib* 2.*Esdr* 2/7, 8, I 467c marg, 3.*Esdr* 4/49, 6/17; *CzechRozm* 96; *SkarŻyw* 242, 517; iż połtronne Xiążętá/ połtronni Krolowie/ ławią Koronę Polfka/ iákoby tu siła pieniędzy/ siła listow

ná tę *electiq* rozdáć miedzy ludzie mieli *GórnRozm* A2v; *Paprup* C3, I3; *ActReg* 64, 104; *WujNT Matth* 5/32, 19/7; *SarnStat* 12, 13, 40, 54, 86 (82).

»listem kwitować« [szyk zmienny] (3): A gdy sie zapłátá sftánie/ Książdz Biskup [...] zá každym zápláceniem będzie quitował doftátecznými listy Miłtrzá [*quitabit sufficientibus Literis Magistrum JanStat* 856] *SarnStat* 1079, 353, 893.

»napominać (a. upominać), (ma być) napomnion listem (napomnienia)« [szyk zmienny] (2 : 2): *LibLeg* 8/132v; máią bydź nápómnieni náłżemi Listy [*avisandi nostris literis JanStat* 300]/ áby dofyć czynili vrzędóm fwym. *SarnStat* 482, 40, 209.

»obesłać [kogo] przez listy« (2): Olbrácht obełłal wšytki poddáne przez listy/ [...] áby sie wšyfcy nágotowáli do Wálach *BielKron* 398v, 419.

»listy [I], przez listy obwieścić; obwieszczenie listami« (1 : 1; 1): *BielKron* 217v; Obwieszczenie oftátními listámi wići, iefli sie nie ftáwiá ná czás zámierzony, dobrá tráćá. *SarnStat* 446, 1213.

»list oddać (a. dać) [= wręczyć, okazać], (ma być) oddan(y)« = *dare epistolas PolAnt; oblatae literae JanStat* [szyk zmienny] (15 : 2); *BierEz* F2v; *LibLeg* 7/8v, 10v, 31, 11/135, 151v (11); *BibRadz* 2.*Esdr* 2/9; *BudBib* 2.*Esdr* 2/9; to opátrzywšy/ iż Miłtrž y Zakon té poddáne [...] vprzešpieczy o gárdłá y máiętności ich: iákóz o tákowym vprzešpieczeniu przez Miłtržá y Zakon w święto Gromnic blyško przyšłże ma bydź obwárowano/ y ná Zamku Ráciážu ten List vprzešpieczenia ma bydź oddan [*debet ... Litera assecurationis praesentari JanStat* 857]. *SarnStat* 1080, 176, 974.

»w liście, na liście opis(ow)ać (a. (na)pisać, a. przypisać itp.); w liście, na liście, w list (jest) opisan(y) (a. napisan(y), a. w(y)pisan(y), a. spisany); listem jest opisan, opisowanie; (o)pisanie listu; na liście napisanie; list opisuje« = *scribere in epistula Vulg* [szyk zmienny] (8 : 6; 12 : 8 : 1; 3 : 1; 6; 1; 1): *ZapWar* 1527 nr 2361, 1529 nr 2537; Takyez abi bilo dierzano na obie stronye tho czo okolo czynyenia sprawiedlywofczi wynfchim lišćie opifano, tho wšchithko wyłfchey opifano *LibLeg* 6/79, 6/160, 7/8v, 11v, 10/66v, 97, 122, 11/83v; *MetrKor* 59/75v; *ComCrac* 17v; *Leop Esth* 9/20, 2.*Reg* 11/15, 3.*Mach* 3/22; *BielKron* 235v; *RejPos* 193; obiecuiemy dáć náukę Káncelláriiēy: áby tym Séymóm mieyfcá łłufzné y czás ná lišćiech opifowála [*literis praescribant JanStat* 116] *SarnStat* 31; ná których lišćiech to było nápiáno [*in quibus literis continebatur JanStat* 44]: iż mieli mieć ná każdy tydzień kopę grołzy *SarnStat* 378, 36, 39, 204, 343, 398 (30).

»list pisac (a. napisac, a. rozpis(ow)ac); list (jest) (na)pisan(y) (a. opisan(y)); listu pisanie« [w tym: do kogo (29), od kogo do kogo (1); ze zdaniem przydawkowym (17)] = *scribere epistulam Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (48; 19; 1); *MetrKor* 34/135v; *BierEz* F2v [2 r.]; yz yełt [cesarz turecki] w Conftantinopoliv y pyłche lyłti po wšym swym zyemiam [...] abi bily pogotowyv na woynę *LibLeg* 11/61v, 7/11, 10/58, 59, 60v, 64v (19); Piłarz kthoryby nápiłal niełłufzny Zapis albo List/ rękę tráći/ ktorą go nápiłal *GroicPorz* d4v, cv, bb3v, cc, cc2; *KrowObr* 232v [2 r.], 234v; *Leop* 2.*Reg* 11/14, 3.*Mach* 6/34, *Mar* 10/4; *BielKron* 77, 83v, 85v, 114v, 115v (11); *HistRzym* 73v; *RejZwierc* 197v; *BudBib* 3.*Esdr* 4/47, 48; *HistHel* Dv; *SkarJedn* 131, 268; *SkarŻyw* 528; *CzechEp* 42, 388; *NiemObr* 131; *ActReg* 6, 130; *WujNT Mar* 10/4; Téżełmy Dignitarzom [...] tegóz Powiátu rokzáli/ [...] áby sie przed nas wedle opifánych listów czáfu y mieyfcá fwégo vkazáli *SarnStat* 1042, 219, 960, 1005, 1061, 1062 (9); *KlonWor* 54.

»przez list pisać« (1): przislaly do nyego panowie waschi [...] czlowieka [...] y przes lyfth do niego pyssaly czobikolwiek ten possel nasch wam slowem mowyl zebifczie temv wyerzily *LibLeg* 11/84v.

»listy podpis(ow)ac; listy (maja być) podpisane; podpisowac się, podpisy na liściech« = *litteras subscribere JanStat* [szyk zmienny] (9; 2; 2 : 2): *UstPraw* C2v; *BielKron* 215v; *RejAp* 196, Dd3v; ktore to wyzey opisane rzeczy obiecuię y przyrzekam ze mocnie y nienaruszanie zdzierzane będą. Kulepszemu swiadectwu rękam swą ten List podpisał *ActReg* 76; *SarnStat* 344, 563 [2 r.], 766 [3 r.], 1064, 1108, 1193, 1218.

»listem swym (a. naszym) poruczyć (a. poruczać)« [szyk zmienny] (4): a thego slyvbu nyemam profzen bycz [...], afzby mya then przepuczyl [...], komuby tho yego krolyewfka mylofcz lyfthem fzwym krolyewfky m dołthatecznye poruczycz raczyl *MetrKor* 37/4, 34/265, 37/2, 38/501.

»posłać (a. rozesłać, a. odsyłać itp.) list; przez list rozesłać (a. odesłać); list ma być posyłan(y); posłanie (a. odsyłanie, a. przesłanie itp.) listow« [w tym: do kogo (25), od kogo do kogo (1), ku komu (1); ze zdaniem przydawkowym (21)] = *mittere epistulas Vulg, PolAnt; litteras dirigere Vulg; mittere litteras a. libros, scribere PolAnt; diplomata conscribere Modrz* [szyk zmienny] (57; 2; 2; 8): *MetrKor* 46/46v, 47, 47v; *BielŻyw* 148; acz kolvyek V. C. M. przes poſla Crolya ye⁸⁰ M. lifthy ye⁸⁰ M poslacz raczil, kthoremy by lysthy myastha ony myaly bycz przespieczny od wſzelakyej skody voyfka V. C. M. *LibLeg* 7/35v, 7/11v, 31, 41, 10/60v, 63v (12); *KrowObr* 234v; *Leop Esth* 1/22, 16/17; *UstPraw* I; *LeszczRzecz* A5; Potym Krol Antyochus rozeſłał lifty po wſzythkim kroleſtwie fwoim *BibRadz* 1.Mach 1/43, *Esth* 9/30, 16/17, *Ier* 29/25, 1.Mach 1/46, 9/60; Rozeſłał lifty po Zydoſtwie/ aby dobrowolnie z nabożeńſtwá fkladáli pobor ná oprawę koſcioła *BielKron* 90v; Papieź lifty poſłał Arcybifkupom [...]/ aby zawoáli ná wolne Krzyżaki przeciw themu lyfoniowi. *BielKron* 362, 193, 207, 220, 222, 223 (17); *RejAp* 196, 196v; *BielSpr* 51; *BudBib Esth* 3/13, 9/20, 30, *Ier* 29/25, 1.Mach 1/43 (8); *ModrzBaz* 107; *SkarJedn* 302; *SkarŻyw* 90; *StryjKron* 562; *ActReg* 104; *SarnStat* 31, 33 [3 r.] 545, 717, 785, 1028, 1219.

»psować [= unieważniać] list« = *litteras excludere JanPrzyw* (3): Pfuie Lodwik lifty zábraniájące białe głowy ná páńſtwo obierác. *SarnStat* 885 marg, 8, 885.

»przez list, listem, w liście rozkazać (a. przykazać); rozkazanie przez list« [szyk zmienny] (6 : 4 : 1; 1): *LibLeg* 10/64v, 68, 11/9v, 18, 18v [2 r.], 187v; Y przyięli żydowie w wroczyfity zwyczay/ wſyfko [...] co im Márdocheus przez lifty czynić rofkazał [*litteris ... mandaverat*], *Leop Esth* 9/23, 3.Mach 7/1; *StryjKron* 492; *SarnStat* 924, 1042.

»ukaz(ow)ac (a. (p)okazac) list; ukazaciel (a. ukazyciel), pokazanie listu; list ukazany; z listem się pokazać« = *litteras exhibere a. monstrare a. producere JanStat* [szyk zmienny] (51; 2 : 2; 1; 1): żadny Miſtrz niema go prziiacz afz lifť fwego poczcziwego zachowania w Cechu Starſſich Miſtrzow okaże *ListRzeź* w. 26; *LibLeg* 10/71, 11/28; *RejKup* aa5v; *GroicPorz* o, p2, y3; *UstPraw* G3v, I2v; *BielKron* 193, 238v; *SkarŻyw* 206; *SarnStat* 260, 327 [5 r.], 378, 766 [3 r.], 767 [2 r.] (42); *SkarKaz* 418a; Tego co proſi o lifť/ właſciwymi znáki Opifzâ [...]: Ze táki á táki Stanął przed námi liftu vkázaciel tego: Człowiek we trzydzieſci lat/ y wzroftu ſrzedniego. A gdy ták w Przywileiu opifzâ oſobę/ Iuz máią ná fałzerze nieomylną probę. *KlonWor* 54, 54.

»list w księgi wpisać, wpisany; wpisanie listow« (1 : 1;1): rofkázuiemy [...]: ábyście ninieyŝy liŝt tego pochwalenia y potwierdzenia w Kŝięgi Ziemŝkié [...] wpiŝać y wniesć kazáli [*litteras ... scribi et inferri faciatis JanStat* 721]. *SarnStat* 902, 321, 821.

»listy z ksiąg (a. z akt) wyjąć (a. wyjmować), wyjęte; wybieranie, wyjmowanie listow« (2 : 1; 1 : 1): iŝ w tákim powiećie/ [...] tego á tego dnia kŝięgi álbo Aktá ku wymowániu liŝtów będą otworzoné: y áby tym/ kótrzy liŝty chcą álbo požádáiá mieć/ były otworzoné [*liber seu Acta ad extrahendum litteras aperietur JanStat* 505]. *SarnStat* 749, 329, 745 [2 r.], 748.

»list (pieczęcią) zapieczętować; list pod pieczęcią, za pieczęcią, z pieczęcią; list ((pod) pieczęcią) (za)pieczętowany, zawieszony pieczęcią« [szyk zmienny] (6; 16 : 4 : 2; 10: 2): *MetrKor* 34/265; *ZapWar* 1529 nr 2537; *LibLeg* 7/10v, 11, 10/95v, 98v; *GroicPorz* f2, y2v, aa; *UstPraw* C2, C3, Hv [3 r.], I2v; *Mącz* 195d; *HistRzym* 73v [2 r.], 74, 74v [2 r.], 75; vproŝiŝ ŝobie v krolá liŝt s pieczęcią iego/ iŝ mu był daŝ żydy wŝytki pod moc á pod poŝlufzeńŝtwo iego. *RejZwierc* 201; *SkarJedn* 321; *Skarŝyw* 528; *SarnStat* 319, 325, 344, 574, 766 (14); *KlonWor* 49.

Wyrażenia: »list cechowy« = *refereneje wystawione przez cech* (1): ktory od ynąd przywandruie, ma ŝie przodkiem listem Cechowim wiwieŝcz *ListRzeŝ* w. 25.

praw. »dekretalne listy« = *dekretały, zbiór rozporządzeń papieskich* (1): ieŝt zmiánká o niem w piŝmie ŝwiętem: y w Dekretálnych liŝćiech [*in Decretalibus epistolis*] *ModrzBaz* 90.

»główny list« (2): [*król Przemysław*] daŝ pieczęć krolewŝká okrągłą ná główne liŝty vczyniŝ *BielKron* 367v, 385.

»list główny, pierwszy« = *oryginał dokumentu* [szyk 1 : 1] (1 : 1): *UstPraw* H2; Vrzędnicy Káncelláriiéy náŝyéy będą powinni wŝyŝtkim tákim/ gdy będą proŝić/ [...] inŝzé liŝty z ksiąg náŝzych/ nie odmięniáiáć nie z piérwŝzych liŝtów [*litteras ... non mutato priori tenore descriptas JanStat* 289]/ pod pieczęcią náŝzá wydáć. *SarnStat* 321.

»jawný list« [szyk 5 : 1] (6): Liŝty ŝá dwoiákie/ iáwne y Ofvobliwe. iáwný Liŝt ieŝt/ kthory ręká iáwnego Piŝárzá bywa nápiŝány álbo podpifány/ álbo pieczęcią Vrzędowá zápieczętowany. Kthory theŝ pod Imieniem Sędŝiego bywa widimowany/ to ieŝt przepifány. *GroicPorz* y2v, y2v [2 r.], y3, oo2; *BielKron* 226v.

»kopija, przepis listu; kopija z listu« [*w tym: kopija a przepis* (1)] = *descriptio a. imago tabularum* *Mącz* [szyk 3 : 1] (2 : 2; 1): *LibLeg* 11/83; *Diar* 90; przepis liŝtów wyroku krolewŝkiego przeciw Zydom poŝłaŝ iey *BielKron* 115; *Mącz* 375b.

»list naszej mocy, wielki, mocny, z mocą« = *pismo monarchy* [szyk 4 : 2] (2 : 2 : 1: 1): dlya tego teraz kazalem yemv. ŝwoy wielky liŝth poŝlacz. rofkázvyancz yemv. aby on. [...] wŝliŝtko zaŝŝie wrocziŝ. *MetrKor* 46/46v, 46/47; cziebiesmi y zynŝchimy kv they rzeczi poŝlaly kv okazanyv granycz a pol naschich, kv ktorich okazanyv powie yzeŝmi gothowy a liŝt ten naschey moczi ktorismi yemv y náŝchim poddanim ŝnym daly *LibLeg* 10/69v, 10/60v, 11/25v; *BielKron* 143.

»list osobliwy« [szyk 3 : 2] (5): Ofobliwy záŝye Liŝt ieŝt/ ktory od ofobliwey Perfony/ nie iáwnego Piŝárzá ręká bywa piŝány/ iáko ieŝt Cyrograff/ Ausczug/ Miŝŝywy. *GroicPorz* y3, y2v [2 r.], y3, oo2.

»otworzysty (a. otworzony) list« = *litterae publicae* *Mącz*; *patentes litterae* *JanStat* [szyk 13 : 4] (17): Tám proŝiŝ krolá Prufki Miŝtrz y rády Polŝkiey/ áby zoŝtáwili Pomorŝká ziemię przy Prufiech chcáć

dąć sumnę złotá y srebrá zá nię/ by iedno dano listy takie otworzone/ ná kthorych by itálo iáwne przedanie Prufom Pomorskiej ziemie od Krolá y od rady Polskiej. *BielKron* 370, 373v, 379; *Mącz* 195d; Podkomorzy fwoié fkazánié otworzyftym listem ma oznáymić do Ziemskiego Sądu. *SarnStat* 459, 9, 176, 468, 556, 890, 896. Cf »przez otworzysty list«.

»list papierowy« (1): od pápiérowych listów [A *papireis vero literis JanStat* 500] pod pieczęcią Sędziého y Podfédká ieden grofz *SarnStat* 819.

»list papieski, papieža, apostolski« = *dokument wydany przez papieža; diploma Murm, Mymer¹, BartBydg; bulla papalis BartBydg* [szyk 16 : 4] (15 : 4 : 1): *Murm* 192; *Mymer¹* 10; *BartBydg* 42b; on teź vkazawfzy pierwey list Papieski/ gdzie mu tę moc dał/ rozgrzełzył wfzytki od tego co fie byli itali Heretyki *BielKron* 238v, 148, 149v, 212, 346v; *Prot Bv*; *SkarJedn* 116 [2 r.], 119, 143, 305, 321; *SkarŻyw* 518 [2 r.]. Cf »przez listy apostolskie«, »za listy papieskimi«.

»list pergaminowy, na pergaminie« (4 : 3): *LibMal* 1550/153v; *UstPraw* H2; [pisarze] zá listy párgáminowé [Pro *litteris vero pergameneis JanStat* 500] z záwiefzoná pieczęcią niech ná dziefiáci grofzy dofyć máią *SarnStat* 819, 326, 951, 1158 [2 r.].

»ręczny list« (1): tedy tenże Tribunal powinien bédzie z niego bánniciá znieść. [...] gdy go ftroná [...] wyzwoli [...] dawfzy mu list fwóy ręczny *SarnStat* 875.

»list sądow(n)y, przysádnny, sędziego, sądu, od sądu« = *litera iudicialis a. iudicis JanStat* (8 : 3 : 2 : 2 : 1): ydącz thátho rzeká [...] thak dlvgó alesz do wáglá Rvszyeczskyego y Xaghenskyego pothpyerayacz prawa szwego y granicz ponawyayacz starych wedlug lystha sadowego yana dziedzycza s brwynowa skthorego my gydzemy Thedy ná prawo borowskye ymyenye a nalewo brwynowskye *ZapWar* 1527 nr 2376; O wietfze ma być káždemu dano/ á wízákże ná roku przyfzłem ma okázáć list fádowny/ iż miał tego czáfú o wietfze *UstPraw* G3v, C2 [2 r.], C3, G3; *SarnStat* 766, 767, 768, 769, 819 [3 r.], 1158 [3 r.].

»statutowy list« = *statut* [szyk 1 : 1] (2): rokázuiemy: áby przerzeczony Oycá náfzého Státutowy list [statuti *litteras JanStat* 246] chowáli *SarnStat* 899, 896.

»list synodowy« = *rozporządzenia synodu* (1): Przetoż y Apofstólowie fwięci w lifcie onym Synodowym [...] grzechu nieczyftego zákázuyá. *RejPosWstaw* [110³].

»testamentowy list« = *testament* (1): Testamentariae tabellae, Teftámentowy list. *Mącz* 452c.

»list uniwersálowy (a. uniwersalny)« = *uniwersal; litera universalis JanStat* (4): áby nápotym iefliby Poborce niekiedy nád List Vniwersálowy w płáczeniu kogo wcińfni/ tedy [...] odpowiadáć/ y fkazániu ich [wojewodów i kasztelanów] bydź poftufzni/ bédá powinni. *SarnStat* 343, 343, 347, 1042.

peryfr. »Uryjaszowe listy« = *wyrok śmierci przyniesiony na samego siebie* (1): Bellerophontis literae, proverb. Vriáfzowe listy. To yeft/ Który ná fię listy prziniefie. *Mącz* 24b.

»urzędow(n)y, urzędu list« = *litera magistratus JanStat* [szyk 3 : 2] (4 : 1): powód główná zálobę czyni/ to ieft onego dobrowolnego ziówienia/ ktore gołymi fłowy ná poczátku wczynił/ potwierdza Vrzędowymi listy *GroicPorz* f3v, f2, aa; *SarnStat* 378. Cf »przez urzędowy list«.

»list zamkniony, zawarty« = *litera clausa JanStat* (1 : 1): Od listów záwártych fzełć grofzy. *UstPraw* H2; *SarnStat* 326.

»list znaczący« = *pisemny dowód* (1): CYROGRAPH. Albo list znaczący *SarnStat* 694.

Zestawienia: »listy na cło, celne« = *pozwolenie na pobieranie cła; literae vectigalium JanStat* [szyk 8 : 1] (7 : 2): *ComCrac* 12v [2 r.]; *UstPraw* Ev; Lifty ná Cłá máią bydź przegładáne *SarnStat* 397, 234, 397 [3 r.], 401.

»list darowny« = *akt poświadczający darowiznę (1)*: obiecał połowicę imienia nieiákiego S. Medárdowi/ ná wychowanie fług do chwały Bożey [...] y zaráz list dárowny nápiáfá kazał/ y zápieczętował. *SkarŻyw* 528.

»list dobrowolny, pielgrzymujący« = *zwolnienie od cła* [szyk 2 : 2] (3 : 1): *LibLeg* 11/154, 154v; *Libellus aliquando pro literis quas vulgus literas passus vocat, Pielgrzymujący list áby był dobrowolnie przepuśczone króm cła/ Dobrowolny list. Mącz* 191d.

»list dokończany (a. dokończyły)« = *umowa państwowa (z rus. dokonъчальная грамота) (2 : 1)*: *połlalyými then nas lyfth dokonczani pod naschą zlothą pyeczeczia LibLeg* 10/98v, 10/95 [2 r.].

»list dozwolony« = *pozwolenie (1)*: Gdy fynow kilká ieft v oycá/ tedy ieden z nich może íść ná náukę álbo na rzemiofło/ y to zá listem dozwolonym páná fwego dzyedzicznego *UstPraw* F2v.

»listy na dożywocie, dożywotne« = *potwierdzenie nadania dożywocia; advitalitatum literae JanStat* (2 : 1): *UstPraw* H2 [2 r.]; Lifty dożywotné od nas dáne/ we wżytkim [...] przez nas będą chowáné. *SarnStat* 86.

»list dziedziczny« = *potwierdzenie prawa do dziedziczenia (1)*: *Item, áby ná listy dziedziczne lichwy nie bráli. SarnStat* 246.

»list frymarkowy« = *potwierdzenie zamiany własności (1)*: A ktemu ten káždy/ z ktorym fie frymárk sftánie/ ná piérwzé fady ziemskie po Séymie/ list ten fwóy frymárkowy tám publikowáf/y [...] ma wżiáf. *SarnStat* 91.

»glejtow(n)y (wiary pospolitej), żelazny, uprzeczpieczenia list« = *glejt, dokument gwarantujący bezpieczeństwo osobiste lub nietykalność prawną okazicielowi; litera(e) publicae fidei Murm, BartBydg, JanStat; commeatus Mącz, Calep; salvi conductus JanStat, Cn; litera asseurationis JanStat; fides publica, literae moratoriae a. securitatis ab adversario Cn* [szyk 20 : 8] (24 : 3 : 1): *Murm* 192; *BartBydg* 82b; *LibLeg* 11/60, 71, 138v; *GroicPorz* n4v, o; *RejWiz* 159v; *BibRadz* *3v; *Kliwieńkie Książę/ wżiáfwy od Cefárzá gleytowne listy/ posłał posły do Krolá Fráncufkiego wypowiadájąc mu przymierze BielKron* 221v, 222, 236, 459, 459v; *Mącz* 217a; *Calep* 221b; Tákże téż *Literae moratoriae, aliás Zelázne listy/ miefczánóm y Zydóm przeciwko ízláchcie z ftrony nieplácenia długów/ nie máią bydź dawáné. SarnStat* 243, 142, 156, 157 [6 r.], 158 [2 r.], 1080.

»list graniczny, na granice, kommissarski, kommissyjej, kommissarzow« [*w tym: kommissarski na granice (1)*] = *dokument rozstrzygający spory dotyczące granic majątkowych; litterae limitum a. super limitibus a. commissariorum JanStat* [szyk 9 : 1] (4 : 2 : 3 : 1 : 1): Gdyby kto chciał w kfięgi Káncelláryey náłzey wwiefć Liſth Commiáfárski/ táktemu ma być dan zá náłzá pieczęcią z kfiąg Káncelláryey náłzey *UstPraw* I2v, I2v [2 r.]; Lifty grániczne przez Kommiáfarze dáné nie potrzebuią potwiérdzenia. *SarnStat* 844, 838, 842 [2 r.], 844, 845 [2 r.].

»list ołdowny« = *umowa państwowa oddania się w lenno (1)*: Aczkolwiek wlifcziech Oldownych Xiążeczia Pruskiego ieft naznaczone, iż takove odezvy od Xiążeczia Pruskiego Commiáfarze [...] mieli vznavacz. *ComCrac* 14.

»list podwodny« = *pozwolenie na branie podwody* (2): Iáko fie przy brániu Podwody ípráwować. NAprzed líftu trzebá/ który líft Podwodnym zowiá *SarnStat* 974, 974.

»list przymi(e)rny, przysiężny, przysięgi, przymierza« = *umowa państwowa dotycząca zawarcia przymierza* [szyk 8 : 3] (5 : 3 : 2 : 1): gdy były przeth málem czáfem poslowye t. m. v yego K. M. y zandaly o pokoy [...] y o lyfth przymirny, Krol ye⁸⁰ M. [...] Nyeodmowil thego *LibLeg* 7/10v; pothem zafzyáfczye nálf zandaly, abyfzmy wam przyszyáfzny lysth poflaly. *LibLeg* 7/41, 6/77v, 158v, 7/8v, 11 [2 r.], 11v, 11/185v [2 r.]; *BielKron* 253.

»list przywileju, uprzywilejowany« = *potwierdzenie nadania przywileju* [szyk 1 : 1] (1 : 1): Ná które [*ustawy*] ták ninieyfzé nowe nálfz/ iáko dawnieyfzé potwiérdzoné/ vprzywileiowány nálfz ninieyfzy líft [...] z pewná wiadomościá nálfzá dálfimy [*nostras privilegiales presentes litteras ... dedimus JanStat* 149] *SarnStat* 939, 1215.

»list rękojemstwa, istoty« = *zobowiązanie płatnicze* (2 : 1): Weźmi thákież líft íftoty twoiey/ á nápiéfz ósmńdzyefiáth [*korcy pszenice*]. *RejPos* 191, 193; *SarnStat* 1217.

»list rozwodny (a. rozwodowy), rozwodu, odprawienia« = *określony obyczajem i prawem żydowskim sposób unieważnienia małżeństwa; libellum repudii BartBydg, Vulg, PolAnt; liber repudii PolAnt* (8 : 3 : 2): *BartBydg* 81b, 131; *Leop Mar* 10/4; *BibRadz Ier* 3/8; *BielKron* 44v, 465; Bo ná ten čás kiedy dopuífzczano líftow rozwodnych/ łatwie to być mogío/ íz ktorá był jeden odrzucił/ tę mógl drugi poiąć zá żonę *KuczbKat* 350; *BudBib Is* 50/1; *SkarŻyw* 242; *WujNT Matth* 5/32, 19/7, *Mar* 10/4. Cf »ksiáżki albo list rozwodu«.

»list sejmowy, sejmikowy, o sejmie« = *pismo zwołujące na sejm lub sejmik; literae conventus a. de eonventu JanStat* [szyk 12 : 3] (13 : 1 : 1): *ComCrac* 15v; *UstPraw C* [2 r.]; ZIEMSKIE SqDY, máią íść áże do Séymików Powiátowych, choć lífty Séymowé wynidá. *SarnStat* 30, 30, 33, 34, 142, 149 (12).

»listy (sprawiedliwości) hamujące, zakazujące, broniące (a. zabraniające), prawu przeciwne, przeciw sprawiedliwości« = *tzw. listy inhibicyjne, odracające odpowiedzialność sądową; inhibitio, literae prohibitoriae iustitiae a. inhibitionis JanStat* [szyk 21 : 1] (9 : 4 : 3 : 5 : 1): O liściech broniących ípráwiedliwości. *UstPraw Hv*; Lífty Práwu przeciwné [*Literae autem iuri contrariae JanStat* 289] niech będą rozumiané té: które fádny od fádzenia hámuia *SarnStat* 774 [*idem* 318]; Kto lífty hámuiać do fádu wnośi á Sędzia Ziemfki álbo Grodzki ie przymie, winá czternaście grzywien niech będzie karan *SarnStat* 775, 113 [2 r.], 316, 318 [3 r.], 322, 774 [4 r.] (21).

»sprawny list« = *prawdopodobnie upoważnienie; procuratorium Mymer¹, BartBydg* (2): *Procuratorium. Scharffbriff: Sprawny líft. Mymer¹* 12v; *BartBydg* 124.

»list świadeczny, wyznany, świadomy« = *zaświadczenie; syngraphum Murm, BartBydg; literae testimoniales JanStat, Cn; syngrapha Murm; credentia, literae conciliandae fidei a. patentes a. testimoniales, synthemata Cn* [szyk 12 : 7] (16 : 2 : 1): *Murm* 193; *BartBydg* 144b; ma ten Ismayl íprawywfchi íwoy dlug [...] swoy lyft wifnanj ma dacz tedj tą rzecz koniecz ma przyacz *LibLeg* 11/108v, 6/117; *GroicPorz* h4v; *UstPraw E2v*; Wízákże mogá pánowie mieyfć/ tym/ które vzniaią bydfz wyfłużoné/ y ku innym robotam niemocné/ dáć lífty świadeczne ku pielgrzymówániu/ [...] niech będą dopuífczáni wífzędzie próśić iálfmużny. *SarnStat* 518 [*idem* 927]; Synów kmiecych, íefli

wiele ich będzie, ieden tylko ná fłużbę [...] pod listy świadczeniemi Stárofty y Páná fwégo ma byđ pufczan *SarnStat* 659, 519, 659, 767, 768, 920, 927. Cf »dozwozenie i list świadczeny«.

[»list od urodzenia« = *metryka*: list na pergaminie od urodzenia *InwMieszcz 1579 nr 225.*]

»list na wieczność, wieczny, wieczności« = *potwierdzenie własności; literae perpetuae JanStat* [szyk 5 : 1] (3 : 2 : 1): *ComCrac* 13; *UstPraw* H2; *BielKron* 362v; Od listow wiecznych ná párgaminie z iedwabiem/ pięć kóp. *SarnStat* 326, 1158, 1286.

»list wienny« = *umowa przedślubna ustanawiająca wiano na majątku ziemskim (1)*: jako mnye [...] sgyнал lysth wyenny Slachethney margorzathy *ZapWar 1527 nr 2361*.

»list wierzący, kredencyje« = *upoważnienie; list uwierzytelniający* [szyk 7 : 3] (9 : 1): Dokonawfi rzeczi kv Krolyowy ye⁶⁰ Mczi kv panom zażye oddawfchi lyfth Credencyey thak bendzye mowyl *LibLeg* 11/135; yfchbi themv czo mowycz bendzye wyare dal lyfth wyerzaczi odda. *LibLeg* 11/187, 7/10v, 10/151, 11/76v; *RejJóz* L3; *RejKup* P; *BielKron* 436; *RejPos* 317v [2 r.].

»listy wojenne, wici« (4 : 2): Rozelał tedy Krol listy woienne po kroleŹtwie PolŹkim aby byli gotowi *BielKron* 392; ná oŹtátnich liŹciech Wići [in... *litteris restium JanStat* 695]/ będzie miánowan dźień Séymików Powiátowych. *SarnStat* 129, 133, 446. Cf »wici to jest listy wojenne«.

»list wolny, wolności« = *pozwolenie; libertas Vulg. JanStat; diplomata Calep; literae libertatis JanStat* [szyk 5 : 2] (5 : 2): *LibLeg* 9/52; *BudBib* 3.Esdr 4/49; *Calep* 327a; A ci ktorzy fie od bráciey oddzieláią częściami/ máią fie ręczyć/ iáko bez wolnego listu z PánŹkiego imienia zchodźić nie máią. *GostGosp* 44; *SarnStat* 277, 1238 [2 r.].

»list zapisu« = *zapis, umowa; literae inscriptionum JanStat* (5): iz gdy tákowe dobrá wykupić zechcemy/ máią byđ ogłádané listy zapisów *SarnStat* 98 [*idem* 944], 161, 261, 914, 944.

»list zastawny« = *potwierdzenie zastawu; literae obligationis a. obligatoriae, literarum pignus JanStat* (5): ymienia zadnego przy vykvpnie takovem bracz niemayá iedno ti ktoreby na liŹciech zaŹtawnych opiŹani beli. *ComCrac* 17v; *SarnStat* 256, 259 [2 r.], 260.

[»list zaszkodny [= *zapewniający odszkodowanie*«] [szyk zmienny]: Artykuły zaszkodnych listów. *UstWojsk 1561/90*; Listy zaŹzkodne nie zda fie/ aby miáły być dawáne RotmiŹtrzem y ich towarzyszom [...] wŹzákże zá Źzkody im będzie dofyć vczyniono. *HerburtStat* 93 (*Linde*).]

Szeregi: »list (apostolski a. papieski), (i, albo) buła« [szyk 3 : 2] (5): *Murm* 192; *KrowObr* 26; Iáko y Papieź RzymŹki gdy fwe listy albo były rozŹyła/ tedy ie tym záwięzuie *RejAp* 196v, 113v. Cf »przez listy apostolskie, były«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»cyrograf albo list« (3): iz gdy mieŹczánin/ albo ten który komu czego pożyczca/ [...] przez Cyrographu albo listu [*praeter literam obligationis JanStat* 1034]/ z któregoby fie znáczyć mogły pożyczki: MieŹczánin ma przez świádky dowiędź/ iz pożyczyl *SarnStat* 692 [*idem*] 694, 1217. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»listy, dekreta« (1): iákie listy/ iákie frogie dekretá wychodźły [...] od tey beŹtiey ná wŹzytek fwiáth *RejAp* 114v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»dozwozenie i list świadczeny« = *licentia et literae testimoniales JanStat* (6): ma dozwozenie wŹziąć y list świadczeny od Pánów mieyŹc/ iáko ieŹt wypufczony/ aby Źzedł ná rzemieŹlo y ná fłużbę. *SarnStat* 200 [*idem* 660, 919], 200, 660 [2 r.], 919 [2 r.].

»żelazne listy (a. listy przepieczeństwa) i (a, albo) glejty« (3): *ComCrac* 18 [2 r.]; A on (rozumey Yulius papyeż) [...] opátrzył ye [*wygnanych biskupów*] lifty przełpyeczeństwá/ álbo gletem *KromRozm III O5v*.

»list i confirmacyja« (1): iáko ten list y Confirmácia łzérzý w łobie obmawia. *SarnStat* 967.

»książki albo list rozvodu« (1): Ktokolwyek opułci żonę łwoyę/ nyechay yey da kłyażki álbo list rozvodu *KromRozm II 13v*.

»listy i kwity« (1): Poborce obrani na żadne listy i kwity wydawać pieniędzy nie mają *Diar* 80.

»list a (i) mandat« (2): Thego tedy listu á mándatu Krolewłkiego było tákowe opiłanie [*epistolae typus sic scriptus erat*]. *Leop 3.Mach 3/22*. Cf »przez list i mandat«.

»listy [I] i mową« (1): Abowiem káżdemu niź łkażą/ godzi łię listi y mowę [*lege: mową*] łwey rzeczy poprówowác. *UstPraw C2*.

»list(y) i obrony (a. munimenta)« (2): na ten też sejm terażniejszy nie są obwieszczeni, aby z listy i obronami swemi tu być mieli. *Diar* 27. Cf »przez list i munimenta«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list i pieczęć« [*szyk 2 : 1*] (3): ktorą polacy trzymáią z nadętego łercá zá wielkimi kondycyám i y łwemi listy y pieczęćiami potwierdziłwy *BielKron* [332²]; *SkarJedn* 46; *SarnStat* 327 *żp*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list abo (i) pisanie (a. pismo)« (3): A żeby tó Dekrety Królewłkie z czáfem z pámięci ludzkiéy niewypáđły/ zwykli ie ku wiekuiłtý pámięci Listy y píłmem wárowác [*consuevit literarum apicibus commendare JanStat* 23]. *SarnStat* 908, 326, 818. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»poseł (a. poselstwo) i (a) list« [*szyk 4 : 1*] (5): Gdyż y thu widamy iáko połłowie krolewłcy/ [...] gdy thu do kogo przyđą s pewnymi połłelłtwy á z wierzącemi listy wtwardzonemi/ iáko ie przyłmuie łwiát w pocżciłwości wielkiej. *RejPos* 317v; *SkarJedn* 302. Cf »przez posła i przez list«.

»list albo possessyja dawna« (2): iefli który z duchownych álbo listmi/ álbo połłelłią dawną [*vel vigore literarum, vel possessionis diuturnae JanStat* 236] to Poświátne otrzyma: á byłoby [...] gwałtem odięty/ tedy taki przypozwany ma byđź łądzón podług łtárádawného zwyczáiu *SarnStat* 214. Cf »za listem abo za possessyją dawną«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list i (albo) pozew« (3): tákże y ci przerzeczeni Książętá [...] biorąc listy y pozwy od VrządNIKów ná to wyłádzonych [...] przed łądem náłzym Grodzkim y Ziemłkim łprówowác y łądzić łie máią *SarnStat* 1063, 545, 1192.

»przysięga i list« (2): tak iako to iest przysięgą naszą y listem naszym vtwardzono y vmocniono *ActReg* 43, 133. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»list, (i, a(1)bo) przywilej« = *literae et privilegia JanStat, JanPrzyw; libertas et privilegia JanStat* [*szyk 32 : 4*] (36): *ComCrac* 12, 19; *RejWiz* 183v; *BibRadz* *3v; *Mącz* 27a; Częgo iálne świádectwo káždy mieć może/ [...] z listow/ y przywileiow osobnych/ kthorymi grzechy zá pieniądze rozwięzowali *NiemObr* 153; O Skłády [...] miełczanie máią kłásć przywileie łwé y listy ná Séymie przyłzłym *SarnStat* 287; IZ wiele listów y Przywileiów znáyduie łie częścią w wżywániu niebęđących/ częścią też niepewnych: przeto Státutá Naiálłnieyłzého Páná Królá Olbráchtá odnawiamy *SarnStat* 842, 54, 164, 297, 319 [2 r.], 334 (30). [*Ponadto w połączeniach szeregowych 26 r.*].

»list i rozkazanie« (2): *ZapWar 1528 nr 2457*; gdzyekolwiek Amán rofkazał Zydy trácić/ áby ty lifty y rofkazanie iego były w niwecz obrocony *BielKron 115v*.

»słowem i listem« (2): *BielKron 193*; ábyfmy to wypełnili fktukiem poddánym náfzým/ cochmy im byli fłowem y liftem [*verbo et literis JanPrzyw 54*] náfzým obiecáli. *SarnStat 12*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list i spiszek« (1): ábyfmy wćielenie á Vnią Wielkiego Kśięztwá Litewkiego z Koroną Polką/ [...] y nietylko ná liściech y ípilkách ípólnych opifána/ ále téz y ku fktukowi íwému tedyz przywiedziona: [...] przywiedli *SarnStat 1003*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»(ani) list i (ani) świádectwo« = *literatoria et testimonia JanStat (3)*: Pozwał by ieden drugiego/ iż moje imienie dzyerzyfz zaftáwą: á drugiby powiedzwał/ iż dzyerzę ále wiecznościá: á obá by áni liftu żadnego/ áni flufznego świádectwá niemieli: w tákowej rzeczy Dzerzawcy przychodzi dowod *UstPraw H*; *SarnStat 781*; *SkarKaz 418a*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»z listy i z uniwersáły« (1): Pisał był Pan Hetman iż iedzie przeciwko Tatarom, [...] ale tylkozpapierem ratowalismy posławszy na Wolhyn na Podole, y do Rusi, Komorniki zlisty y z Vniwersáły *ActReg 124*.

»list i ustawa« (1): tákowy list y vftáwę [*litteras constitutionem JanStat 1024*] [...] władzą náfzą Królewską moc mu przydáiemy/ y [...] vtwiárdzamy. *SarnStat 957*.

»wici abo (to jest) listy (wojenne)« [*szyk 2 : 1*] (3): TRoimi lifty/ (ábo iáko pófpolicie zowá wiciámi) [*Ternis literis (quae vulgo restium nomine vocantur)*] wedle náfzego zwyczáiu/ woienna wypráwá bywa oznáymioná *ModrzBaz 116v*; *SarnStat 131, 132*.

»listy, wypisy« (1): áby íami ták przy [...] Práwnych ípráwách bywáli: y lifty/ wypifý [...] reką íwą podpifowáli [*et literas et rescripta ... manu sua subscribant JanStat 498*]. *SarnStat 563*.

»list i (albo) zapis« = *litterae et inscriptiones JanStat [szyk 11 : 4] (15)*: *ZapWar 1532 nr 2398*; na ktore rzeczi íą lyfti y Zapyfíi v nas ktorimy walaschi są fye zapyfály ysz the ziemie y polia y mlini zawzdi náfche y na náfchey ziemy bili ktore lyfti y zapyfíi kiedi ktemv przydzie a tego potrzeba bedzie my okazacz yeftefmi yeftefmi [!] gothowy *LibLeg 10/71, 11/28 [2 r.]*; *GroicPorz d4v*; *StryjKron 502*; *Calep 1043b*; *SarnStat 260 [5 r.]*, 537, 937. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*].

Wyrażenia przyimkowe: »przez list« = *per literas JanStat (81)*: *UstPraw H3*; Zygmunt Krol Polski Syem wálny w Piotrkowie [...] przez lifty/ iáko íeft obyczáy ná S. Marcin półożył *BielKron 424v, 423v*; *Mącz 58c*; *BudBib Esth 9/25*; *SarnStat 133, 574, 787*. Cf *W formułach, Zwroty*.

~ *przez list czyj [= przez kogo dany]* [*w tym: pron poss (21), G sb i pron (5), ai poss (2); swoje krolewskie itp. (3)*] (25): *LibLeg 11/9v, 18, 18v, 152v*; *UstPraw I*; *LeszczRzecz A5*; *BielKron 211*; *SkarJedn 128*; ták iż którzy máią Práwo/ niech niebędá pozywáni/ iedno przez lifty náfzé *SarnStat 574, 94, 459, 574, 742, 841 (16)*. Cf »przez list apostolski«.

W połączeniach szeregowych (2): *GroicPorz x*; który pokóy íeft wćzety [...] przez lifty/ pieczęći/ y przyśięgi cíelefné y z téy y z owéy ítrony vmocniony y vgruntowany *SarnStat 1123*.

W charakterystycznych połączeniach: da(wa)ć znać przez list (7), dowiesć, jawno czynić, objaśnić (3), obowięzować, odnawiać, oznajmić (6), potwierdzać (utwierdzać, utwierdzić) (4), skazać (3), świadczyć, umocnić, ustawiać (2), wolne czynić (4), wyznawać.

Wyrażenia: »przez listy apostolskie« (1): áby najwyszy Biskup Pan náłz ninieyszé ziednoczenie [...] przez listy Apostolskie/ Buły [*per literas Aposto. sive bullas JanStat 884*] [...] przyjął [...] y ná wieczną téy rzeczy pámiéć vtwiérdził *SarnStat 1104*.

»przez list otworzysty« = *per patentes literas JanStat [szyk 3 : 3] (6): GroicPorz m3; A ten Dekret álbo fkazánié przez otworzyły list fádowi ziemskiemu ma oznáymié opifawzy. SarnStat 467, 459, 998, 1091, 1126.*

»przez urzędowe listy« (1): DOwod przeciw ftronie ná Sądzie bywa rozmáithym obyczáiem/ przes świadki/ przes włafne ftrony obwinionej zeznánié/ przes Vrzędowe listy/ przes przyfyege. *GroicPorz x.*

Szeregi:»przez listy apostolskie, buły« (1): *SarnStat 1104 cf »przez listy apostolskie«.*

»przez list i mandat« (1): Kommissarze [...] Stároftę álbo Dzierzawcę náłzého o czásié y mieyszcu ziechánia fwégo obwiefczą [...] przez list fwóy włafny/ y Mándat [*per literas suas ... et mandatum JanStat 405*] náłz. *SarnStat 841.*

»przez list i munimenta« (1): gdy to *legitimè* od tegóz okazano bédzie przez list iego y *Munimenta*, że to iego włafność *SarnStat 94.*

»na piśmie, przez listy« (1): Tedy on kazał wołác po wfzyftkim Kroleftwie fwym/ thefz y ná piśmie przez listy [!] [*per scripturam*]/ rofkázuiąc *Leop 2.Par 36/22.*

»przez posły i przez listy« [*szyk 2 : 1*] (3): Kthorich nagrodzenya przez posli y przez listy fwoye ye^{go} K. mczi na pomynacz raczi y barzo ye^{go} Kro. mczi czyefkye. *LibLeg 11/152v, 11/187v; SkarJedn 211. ~*

»pod listem [czyim]« (1): *SarnStat 659 cf »list świadeczny«.*

»za listem« = *per literas JanStat (21): za thakym listem aby yemu sprawyedlywofcz byla wczynyona. MetrKor 34/134; LibLeg 10/151; BielKron 378; SarnStat 95, 157, 328, 998, 1024.*

~ *za listem czyim [w tym: pron poss (7), ai poss (4), G sb (1)] (12): LibLeg 10/57; á wfzákże iednák máią mieyszca fwe záfádząc zá listy fwemi ludźmi godnemi UstPraw G3, F2v; BielKron 243v; SkarŻyw 389; A iefli więc kto vpornie zá listy iákimi náłzemi chćiałby myto brác/ á ludzie tám obćiążác/ tedy ma bydź pozwány do Státutu [...] Króla Zygmunta SarnStat 401, 391, 1062, 1191, 1233. Cf »za listy papieskimi«.*

Wyrażenie:»za listy papieskimi« [*szyk 1 : 1*] (2): Zá Papieskimi listy był wrocony ná ftoлицę fwoię. *SkarŻyw 391 marg, 391.*

Szereg: »za listem abo za possessyją dawną« (1): iż gdyby ktori duchowny abo za listem abo za poffefcją dawną fiedzial wtem czo mieni bycz poświątnem *ComCrac 20. ~*

Iron. (1):

Wyrażenie: »list wierzący« (1): Ale gdy ftamtąd [z *nieba*] listow/ wierzących nie máią/ Niechayże ty z ołowem/ tám foby chowáią. *RejZwierz 106.*

W przeni (7) :

list czego (1): NiemObr 73 cf »list i świadectwo«.

list od kogo na co (2): RejPos 234v, 326 cf Wyrażenie, »cyrograf a list«.

list czyj [w tym: *pron poss* (2), *G sb i pron* (2)] (4): *RejKup* aa2; *RejPos* 240v, 317v; *SkarKaz* 418a cf *Zwrot*, »pieczęć i list«, »pisma a listy«, »przywileje a listy«.

Zwrot: »[czyim] listem kwitować« (1): Y ten czos mu świat porucił Tak mie był tego nauczył Zem zawłsytko dofydz działał Y śwem mie listem quitował *RejKup* aa2.

Wyrażenie: »istotne listy« (1): álełmy Cyrography bráli á ifotne listy od światá/ ná odpufzczenie grzechow swoich *RejPos* 234v.

Szeregi: »cyrograf a list« (2): małz iuz Cyrograph á pewny list od Pána tego ná wiele ízczęłliwego á pobożnego zbyoru twoiego. *RejPos* 326, 234v.

»pieczęć i list« (1): A ielli mowiá/ że ie sam P. Bog przez fię łámego bez ludzi pošłá: niechże iego pieczęć y list/ to iest cudá przynoszá. *SkarKaz* 418a.

»pisma a listy« (1): Ale ieliby też przyzedł do ciebye/ á nie przyniołłci nic pewnego s piłmá á z listow Pána twoiego/ ínadnie go thez możelz odpráwić *RejPos* 317v.

»przywileje a listy« (1): day nam znaleść á doczyść á dopytác fie onych przywileiow á onych listow swoioh/ kthores nam pošłác raczył *RejPos* 240v.

»list i świadectwo« (1): Piłmo bowiem święte Nowego przymirza/ iest list y świadectwo pewne/ vmowy Bożey *NiemObr* 73.

c. *Utwór literacki naśladowujący formę listu lub tylko tak zatytułowany* (57) : *OrzList* e4, h2; Iuzem do tego krefu był ten List doprowadził/ gdy łám nowinę przyniešiono ze Fráncyey *ReszList* 187, 179.

list do kogo [w tym: *pisany* (2)] (3): List Stániłławá Orzechowłkiego/ do Marciná Krowickiego *OrzList* a4, kt. Cf *list do kogo o czym*.

list do kogo o czym (1): List do iednego zacnego Senatorá Polłkiego/ piłány z Rzymu/ o Iubileufzu przelżym *ReszList* 141.

list skąd (1): List z Rzymu *ReszHoz* 138 żp.

list czyj [w tym: *G sb* (2), *pron poss* (2)] (4): *OrzList* kt, a4, dv; W ípomina ie [zabobony] Senecá w liścich swoich *BiałKat* D3.

Zwrot: »list, w liście pisać; pisanie listow« (1 : 1; 1): zwłázczá íz Kfyadz Krowicki w Liścich swoich piłáł też do mnie tákowe rzeczy/ o ktorich krzełciánłkiemu człowiekowi fluchác fie niegodzi *OrzList* dr, b4v; *ReszList* 165.

Przen: *Utwór literacki* (2) :

Wyrażenia: *peryfr.* »listy Nasonowych miłości« = *wiersze Owidiusza* (1): Pierwey fię sobie młodzi zálecác przeštána/ Niż listy Náfonowoyoh miłości vřtána. *RybGęłli* B3.

»listy Purym« = *księga Estery* (1): Doftyteufz [...] y Ptolomeus syn iego/ przyniešli ty listy Purym [epistulam phurim Vulg]/ o ktorych powiedáią íz ie wykłádáł Lifymach *BibRadz Esth* 11/1.

α. *Wydzielona część utworu, nie związana bezpośrednio z tekstem głównym, niekiedy innego autorstwa* (np. *wstęp, dedykacja*) (23) : Dan list zdomu náłłwego we wtorek przed światym Thomá ápoštołem/ Látá bożego národzenia 1521. *March*¹ *Wiet* A2; *MiechGlab* *5v; *KrowObr* A2v żp; Baczyłz zem oto wdzięcznošciá piłem porwány/ wykroczył z zámiary listow/ á przedfiem nie wypełnił oom chciáł. *Leop* *B4v; *RejAp* AA2v żp; *NiemObr* 82.

list do kogo [w tym: *pisany* (2)] (11): Ná Liřt do Czytelniká. *WujJud* 216, B4, B7, 3, 3 źp; *CzechRozm* A2v źp; *CzechEp* *2v źp; *CzechEpPORz* *2v źp. *Cf list do kogo o czym; Zwrot.*

list do kogo o czym (1): Liřt Doctora Matieia z Miechowa do pana niektorego, o rzeczach ktore řa albo řie przydávaią w dalekich ftronach polnocnych. *MiechGlab* *3v.

list czyj [w tym: *G sb* (3), *ai poss* (1), *pron poss* (1)] (5): *MiechGlab* *3v; *CzechEp* *2v źp; *CzechEpPORz* *2v źp; Przyřłoby iuř tę trzećią część piřania niego fkończyć/ by mię liřt Xiędźa Arcybiskupow/ ktory do tych ksiązek Xiędźa P. przydány ieiřt/ nie zádźierzał. *NiemObr* 82, 89.

Zwrot: »list piřać; list piřany« [w tym: *do kogo* (2)] (1; 2): *WróbŻółtGlab* A5; ia tylko niektore rzeczy/ z liřtu/ do Ie⁸⁰ Krolewfkiey Mořci piřane⁸⁰ [...] rozbierác będe *NiemObr* 6, 19.

Wyrażenia: »ofiarowny list« = *dedykacja* (1): Do Krolá Auguřtá woffiarownem liřcie. *BudNT* przedm c3 marg.

»list przemowny« (1): Liřt przemowny. *RejZwierc* 182v źp.

»list zalecajúcy« (1): przeto miałem na to bacžnořc aby ten liřt zaleczáiáci nie tylko řamym vczonym ale teř y pořpolitemu człowieku nařzego ięzyka był iawny. *WróbŻółtGlab* A5v.

β. Rozdział (19) :

W pořczeniu z liczebnikiem porządkowym [zawsze: *list* + *liczebnik*] (17): LIST PIERWSZY. Náuká Vrędnikowi/ y pámięć/ ktorą ma częřto czytác. *GostGosp* 6, 7 źp, 22, 28, 46, 54 (17).

Szereg: »listy albo karty« (1): Czemu řie przyiácielle y řludzy przypátruiąc/ vprořili áby [...] liřtow álbo kart kilkanařcie Dozoru domowego nápiřác kazał *GostGospSieb* +3v.

Przen: metonimicznie: *Utwor Gostomskiego „Gospodarstwo”* (1) :

Szereg: »Listy albo Inwentarz« (1): Y dla tegoř/ tákem te liřty/ álbo Inwentarz/ wyřtáwić kazał/ áby/ komuby řie nie dořyc w tych náukách dźiało/ kártá do przypiřania byřa gotowá. *GostGospSieb* +4v.

*** *Bez wystarczajúcego kontekstu* (2) : 1 řářka leřy/ liřty/ liřzka. *MurzOrt* B2v, B2v.

Synonimy: 2. *karta*; 3. *piřanie, pismo*; **b.** *akt, dokument*.

Cf BEZLIST, **LISTOPAD**, LISTOPADŁ, **LISTOPŁON**, **LIřCIE**

BZ, ZCh, MM